

BÚBÁJOSOK VERSENGÉSE

Japán népmesék

Válogatta, fordította: Hukaya Berta

Múzsák Közművelődési Kiadó, Budapest, 1990

A magyar szöveget a japán eredetivel Hukaya Sitosi és Duró Győző vetette egybe
Szerkesztette, az utószót és a szómagyarázatot írta: Duró Győző

BÚBÁJOSOK VERSENGÉSE

Japán népmesék

Válogatta, fordította: Hukaya Berta

Múzsák Közművelődési Kiadó, Budapest, 1990

A magyar szöveget a japán eredetivel Hukaya Sitosi és Duró Győző
vetette egybe

Szerkesztette, az utószót és a szómagyarázatot írta: Duró Győző

NYIHON MUKASIBANASI

E látszólag riasztóan bonyolult japán cím magyar fordítása végtelenül egyszerű: „japán mesék“.

A japánok hivatalosan Nyipponnak vagy Nyihonnak hívják országukat, ám mindkét szóalakot a „Nap“ és az „eredet, származás“ kínai írásjeggyel írják. Ezt az elnevezést Sótoku herceg, a jeles államférfiú, Szuiko császárnő régense, a japáni buddhizmus szentként tisztelt elterjesztője használta először. 607-ben, a kínai császárhoz intézett levelében a korábban emlegetett sokféle országnév, például a legközkeletűbb Jamato helyett hazáját a „Fölkelő Nap Országának“, az attól kétségtelenül nyugatra eső kínai földet pedig a „Lenyugvó Nap Országának“ titulálta. Ezzel óhatatlanul magára vonta az Ég Fia, a Mennyei Sárkány rettentő haragját, aki eladdig a „Közép Országának“, az egész világ „köldökének“ tekintette birodalmát. Tény, hogy a régi japánok valóban „a Nap szülőhelyének“ tartották szigetcsoportjukat, s ebbéli hitüket a napjárás irányának és az égtáji viszonyoknak mindennapi tapasztalatán túl ősi mítoszuk is alátámasztotta. A legenda szerint földjükön jött világra Amateraszu Ómikami, a Napistennő, akitől a jelenleg is uralkodó császári házat származtatják.

Mukasibanasi szó szerint annyit tesz: „régibeszéd“ vagy „régitörténet“, s az ilyen értelmű két kínai írásjeggyel írják. Jelentése voltaképpen csak „mese“, tehát a kifejezés legtágabb fogalomkörébe éppúgy beletartoznak az eredetmondák és a folklorisztikus történetek, mint a gyermek-, dajka-, tündér- vagy tanmesék, illetve akár a modern kori műmesék is. S bár a népmese újkeletű tudományos elnevezési minva, azaz „népi elbeszélés“, a hétköznapi nyelvhasználatban továbbra is mukasibanasinak hívják. Valószínűleg azért alakult így a közfölfogás, mert a népmesék kötelezően a „Mukasi, mukasi...“, vagyis „Réges-régen...“ szavakkal kezdődnek, amelyeket úgy is fordíthatnánk: „Hol volt, hol nem volt...“

ISTENEK ÉS SZENTEK

A SZÉNÉGETŐ ÁLMA

Réges-régen történt, Hida tartományban, ahol a hegyek úgy borulnak egymásra, mint a kabát két szárnya. A Szóre nevű völgyben élt egy derék szénégető, akit Csókicsinak hívtak.

Egyszer éjjel, álmában megjelent előtte egy remeteféle öregember, s így szólt:

– Ide hallgass, Csókicsi! Eredj el Takajama városába, s állj ki a Miszóárosok hídjára! Meglásd, jó hírt fogsz ott hallani!

Másnap, ahogy felébredt, Csókicsi váltig töprengett magában, hogy vajon mi lehet az álom értelme. S bár nem tartotta egyébnek káprázatnál, az álombéli öreg mégis bogarat tett a fülébe. Végül úgy döntött, csak elmegy Takajamába!

Még alig pitymallott, mikor hátára vette az eladásra szánt faszenet, s elindult vele Takajamába. A városban utcáról-utcára járt, árulta a portékáját, s közben itt is, ott is hiába kérdezősködött, hogy merre van a folyó. Mert Takajama városnak város volt ugyan, ám mivel magasan a hegyek között feküdt, folyónak a nyomát sem lehetett találni benne. Csak nagysokára lelte meg Csókicsi a hidat, ami afféle pallódeszkákból ácsolt, rozoga tákolmány volt, s két hegyet kötött össze. Az emberek ezen jártak át vásárolni a híd lábánál lakó miszóárosokhoz, akik a messze földön híres szójababpasztát készítettek. Csókicsi szinte egész nap a hídon álldogált, de bizony nem hallott senkitől semmit, amit jónak tarthatott volna.

De mert jámbor ember volt, kiállt másnap, harmadnap, sőt még negyednap is, hátha mégiscsak hall valami jó hírt, ahogy az öreg ígérte neki álmában.

Aztán az ötödik napon a híd tövében lakó boltos, aki nap mint nap látta a hídon ácsorgót, furcsállani kezdte a dolgot. Odament hát a tétlen várakozó Csókicsihoz, s kíváncsian megkérdezte:

– Hallja-e, jóember! Nem tudom ugyan, hogy kelmed kiféle-miféle, de nem árulná el, hogy mivégre álldogál itt már vagy ötödnapja?

– Tudja, az úgy történt, hogy... – kezdte Csókicsi, s ezzel elmesélte különös álmát.

Erre a boltos fitymálóan nevetni kezdett.

– Bizony, balga ember lehet kelmed, ha egy csalóka látomásnak így fölül! A minap jómagam is álmodtam hasonlót. Megjelent előttem egy remeteféle vénség, és mindenféle zagyvaságokat beszélt: hogy él valahol Hida tartományban, egy Szóre nevű völgyben egy ember, akit Csókicsinak hívnak, és...

– Tyű, a mindenit! Hisz ez rólam beszél! – képedt el Csókicsi, de igyekezett nem mutatni megdöbbenését, hanem csak hümmögetett.

– No, annak a Csókicsinak a háza mögött – folytatta az álom meséjét a boltos –, van egy fenyőfa. Eredj, mondta nekem az álombéli öreg, s ásd fel a fenyőfa tövét, mert a fa alatt nagy kincs van elrejtve! Csakhogy nekem fogalmam sincs róla, hol lehet az a Szóre nevű völgy; de még ha tudnám is, nem vagyok én annyira ostoba, hogy komolyan vegyek egy ilyen badarságot. Látja, jóember, kelmed is jobban tenné, ha szépen hazamenne, ahelyett, hogy itt fecsérli el a drága idejét!

Csókicsi persze rögtön megértette, hogy ez az a jó hír, amelyre várt, s ennek úgy megörült, hogy még köszönni is elfelejtett nagy siettében.

Amint hazaért, tüstént kiásta a fenyőfa tövét, s valóban sok-sok kincset talált, pontosan úgy, ahogy az a boltos álmában megmondattott. Egy csapásra dúsgazdag ember vált belőle, s a környékbeliek attól kezdve csak Bőszerecse úrként emlegették.

HÁROM KÉRÉS

Valamikor, réges-régen, a hegyek tövében élt egy asszony meg a fiacskája. Nehezen ment a soruk, mert szegények voltak, s férfiember se volt a háznál. Az asszony nap mint nap följárta a hegyre rőzsét gyűjteni, azt a faluban eladta, s az érte kapott pénzecskéből tengődtek máról holnapra.

Teltek-múltak az évek, s a fiúcska akkora legénykévé cseperedett, hogy már segíteni tudott a munkában.

– No, édesanyám! Mától fogva én megyek a hegyre fáért! Kend csak pihenjen itthon! Úgyis eleget dolgozott már értem eddig – szolt egy napon.

Nagyon megörült az anyja e szavaknak. Sebtiben csomagolt a fiának egy kis ebédrevalót, s azzal útnak eresztette.

Fölment a legényke a hegyre, aztán mikor már jó mélyen bent járt az erdőben, az elemózsiás batyuját egy ágra akasztotta, s tüstént dologhoz látott. Nem nézett se jobbra, se balra, csak járt a keze serényen. Nemsokára meg is éhezett, s gondolta, megeszi, amit az édesanyja csomagolt. Keresi az ételes dobozkát, hát nem találja! Hanem a fa alatt, amelynek ágára a batyuját akasztotta, megpillant ám egy nagy szakállú, ősz öregembert, amint éppen az ő ebédjét eszegeti.

– Hé, öreg! Hiszen az az enyém! – szaladt ki majdnem a száján, de meggondolta magát. Megesett a szíve rajta, olyan jóízűen falatozott az apóka.

– Ez bizony jólesett! Régen ettem ilyen finomat! – biccentett az öreg, amint az utolsó falatot is lenyelte, majd ahogy jött, köszönés nélkül eltűnt, mint a kámfor.

A különös esetet otthon elmesélte a legényke az anyjának.

– Jól tetted, fiam, hogy nem mondtál semmit! – dicsérte meg az anyja. – Az öreg bizonyára nagyon éhes lehetett. Hanem, tudod mit? Holnap majd annyit csomagolok, hogy jusson belőle mindkettőtöknek.

Így is lett, s másnap a legényke dupla adag elemózsiával ment el hazulról. Az erdőbe érve megint fölakasztotta a batyut egy faágra, s keményen dolgozott délidőig. Hanem akkor ismét fölbukkant a tegnapi öreg, villámgyorsan bekapta mind a két ebédet, majd eltűnt.

Mikor aztán a legényke otthon ezt is elmesélte, igen elszomorodott az anyja.

– Készítenék ennivalót kettőtöknek holnap is, csakhogy már nincs miből.

– Miattam egy csöppet se bánkódjon édesanyám! Majd megmondom az öregnek is, hogy több ebédre már nem telik.

Így aztán harmadnap elemózsia nélkül indult munkába a legényke. Éhségét legyűrve serényen dolgozott, mikor váratlanul ismét megjelent előtte az öreg.

– Én a Hegy Istene vagyok. Már két ízben elettem előled az ebédet, s lám, te egy zokszó nélkül elnézted nekem. Ezért hálából mondok neked valamit. Indulj útnak, akár már holnap, s keressd föl a Mennyei Szentélyt! Útközben különféle emberekkel fogsz találkozni, akik mind kéréssel fordulnak majd hozzád. Semmi mást nem kell tenned, csak jó szívvvel meghallgatnod őket... – mondta az öreg, s azzal a legényke szeme láttára terebélyes tölgyfává változott.

A fiú döbbenettel nézte a fát, aztán hazarohant, s elmesélte a történeteket az édesanyjának.

– Hát akkor eredj, fiam, s látogasd meg azt a szentélyt! De előbb menj el az urasághoz, s kérd meg, adjon kölcsön egy kis útravalót, mert itthon már semmink sincs.

Elment hát a legényke az urasághoz.

– No, ha tényleg a Mennyei Szentélybe készülsz, akkor hallgasd meg a kérésemet! – szólt az uraság. – Te is tudod, fiam, hogy van nekem egy lányom, aki régóta betegeskedik. Ám hiába gyógyíttattuk a legjobb orvosokkal, semmi nem használt. Ha már úgyis arra jársz, ugyan kérdezd meg a szentély istenétől, hogy mitévők legyünk.

Másnap aztán útnak eredt a legényke. Ment-mendegélt, ám az erdőben ráesteledett, így szállás után kellett néznie. Talált is egy magányosan álldogáló házat, hát beköszönt:

– A Mennyei Szentélyhez tartó utas vagyok, s kérem kendteket, adjanak szállást éjszakára!

– Kerülj beljebb! – hívták a háziak. – Nincs ugyan semmink, amivel megvendégelhetnénk, de aludni elalhatsz nálunk. Hanem ha tényleg a Mennyei Szentélybe készülsz, ugye meghallgatod egy kérésem? – fordult a legénykéhez a házigazda. – Van nekem, fiam,

egy szép liliomfám, ami nagyon kedves a szívemnek. Ez a fa eddig minden esztendőben gyönyörű virágokat hozott, de nem tudni, mi lelhetett, mert ezen a tavaszon egyetlen virág sem nyílt rajta. Ha már úgylis arra jársz, ugyan kérdezd meg a szentély istenétől, hogy mitévő legyek.

Másnap a legényke ment tovább, hegyen át, völgyön át, míg egy széles folyóhoz nem ért. Hanem a folyón nem volt híd! Éppen azon töprengett, hogyan juthatna át a túlsó partra, amikor odaát meglátott egy csuparánc vénasszonyt, aki föl-alá járkált a parton.

– Hé, öreganyám! A Mennyei Szentélyhez tartó utas vagyok, s szeretnék átkelni ezen a folyón. Ugyan árulja már el, hogy kend hogyan jutott át?

– Átsegítelek én, fiam. De ha tényleg a Mennyei Szentélybe készülsz, ugye meghallgatod egy kéjrészem?

– Meg én!

Akkor a legényke, csodák csodájára, olyan könnyű lett, mint a tollpihe, s egy gyöngye fuvallat átröpítette a folyón.

– Ide hallgass, fiam! – szolt ekkor a vénasszony. – Ezer esztendeig éltem a tengerben, s másik ezerig a folyókban. Újabb ezer esztendeig laktam a szárazföldön is, s most az a leghőbb vágyam, hogy följussak az égbe. De hasztalan kínlódom vele, sehogy sem sikerül fölemelkednem. Ha már úgylis arra jársz, ugyan kérdezd meg a szentély istenétől, hogy mitévő legyek.

A legényke türelmesen meghallgatta a harmadik kérést is, s azzal indult tovább. Kitartóan ballagott napestig, s akkor egy pompás szentélyhez ért.

Annak rendje s módja szerint imádkozott éppen, mikor hirtelen fölbukkant előtte a múltkori szakállas öreg.

– Látom, fiam, szerencsésen megérkeztél! Nem lehetett könnyű utad. Hát akkor meséld el, hogy mit kértek tőled útközben!

A legényke szép sorjában elmesélte a három reá bízott kérést: hogy az uraság leánya nagybeteg, s nem tudják, hogyan gyógyíthatnák meg; hogy a szállásadó gazda kedves liliomfája ezen a tavaszon nem hozott virágot, s nem tudják, mi lelhetett; hogy a folyó menti anyóka szeretne fölszállni az égbe, de nem tudja, hogyan tehetné. Vagyis mind a három megsegítője az istenség tanácsát kéri.

– No, akkor jól figyelj, fiam, elmondom, melyikük mit tegyen! Az uraságnak azt üzenem, hogy hívassa össze mind a férfiembert, akit csak a háznál előtalál. Adjon a kezükbe egy-egy rizsboros kupicát, a lány kezébe meg egy szakével teli flaskát. Amelyikőjük poharába a lány elsőnek tölt, az legyen a jövőbelije, s akkor a lány is meggyógyul. A szállásadónak azt üzenem, hogy a liliumfa alatt két kincssel teli köcsög van elásva, az nyomja a fa gyökerét. Ha a köcsögöket kiássá, tüstént virágba borul a fája. Az égbe vágyó öregasszonynak meg azt üzenem, hogy csak a telhetetlensége miatt nem tud röpködni. Az a kapzsi vénség két gyöngyszemet rejteget a ruhájában. Ha csak az egyiket is elajándékozná, tüstént megkönnyebbülne, s szállhatna kedvére.

Amint az ősz öreg mindezt elsorolta, hirtelen megint hatalmas tölgyfává változott.

A legény sem időzött ott tovább, hanem sarkon fordult, s rögvést hazafelé vette az útját. A folyónál már várt rá az anyóka.

– Na, megkérdezted-e, amit kértem?

– Meg én! Azt üzeni a Hegy Istene, hogy öreganyámat eddig is csak a telhetetlensége húzta vissza. Ha a ruhájában rejtegetett két gyöngyszem egyikét elajándékozza, máris teljesül a kívánsága.

– Röpködni is szeretnék, de a gyöngyöktől sem válnék meg szívesen... – tétovázott a vénség egy ideig. – Na jó, neked adom az egyiket! – mondta végül, s az egyik gyöngyszemet a legénynek nyújtotta. Aztán a fiút a hátára kapta, s átröpült vele a túlpartra. Hanem abban a pillanatban, ahogy földet értek, látják ám, hogy a folyó közepén a víz oszloppá tornyosul, s egyre magasabbra, egyenest az ég felé tör.

– Járj szerencsével, fiam! – búcsúzott a vénasszony sietve, s mint valami paripára, fölpattant a vízoszlop tetejére.

A legény eltette a gyöngyszemet, és sietett a szállásadó gazdához az üzenettel.

– No, fiam, megkérdezted-e, amit kértem?

– Meg én! Azt üzeni a Hegy Istene, hogy a kend fája alá két kincssel teli köcsög van elrejtve, s attól szenved a fa gyökere.

A házigazda azon minutában ásót nyomott a legény kezébe. Kettesben kiásták a fa gyökerét, s valóban megtalálták a köcsögöket.

– Fiam, mindezt neked köszönhetem, ezért az egyik köcsög téged illet! – mondta a gazda.

A legény persze szabadkozott egy ideig, de a házigazda unszolására végül mégiscsak elfogadta az adományt. S lám, mintha a fa is csak erre várt volna, abban a szempillantásban hófehér virágok borították el minden ágát.

Hátra volt még az uraság, a legény sietett hát tovább.

– Isten hozott, fiam! No, megkérdezted-e, amit kértem?

– Meg én! Azt üzeni a Hegy Istene, hogy tessék összehívni minden férfiembert, aki csak akad a háznál! Aztán adjon mindegyikük kezébe egy szakés kupicát, a lányéba meg egy rizsborral teli flaskát. Amelyikük poharába először tölt a lány a borból, az lesz a kend veje, s akkor a lány baja is elmúlik.

Megörült az uraság a jó hírnek, s rögvest hívatta a férfiakat. Igen ám, de a lány nem töltött senkinek.

Az uraság csalódottan nézett a legényre, s akkor jutott csak eszébe, hogy őróla megfeledkezett.

– Ó, milyen szamar is vagyok Hát téged, fiam, nem kifelejtettelek! Nesze, itt egy kupica, fogjad hamar!

A leánya erre elmosolyodott, s megtöltötte a legény poharát. S amint a legény a szakét felhörpintette, a pír is visszatért a leány arcára.

Aztán az uraság vejévé fogadta a legényt, s mindnyájan boldogan éltek, míg meg nem haltak.

EGY SZÁL BAMBUSZ, EGY VÉKA SÓ

Valamikor, réges-régen élt egy tehetős gazdaember, akinek áldott állapotban volt az asszonya is, meg a cselédje is.

Történt egyszer, hogy dolga akadt a városban, s már hazafelé tartott, amikor a hegyen ráesteledett. Nem járt már messze a falujától, ám az éjszakai út nem éppen veszélytelen. Úgy gondolta hát, hogy inkább meghúzza magát virradatig az ösvény menti kis kápolnában.

– Kérlek, vigyázz rám reggelig! – imádkozott a kápolnát oltalmazó istenhez, aztán elaludt.

Éjnek évadján egyszer csak beszélgetésre lett figyelmes.

– No, Falu Istene, megjöttem! Indulhatunk! Odalent a faluban ma este megszorodik az embernép. Gyere, hallgassunk egy kis friss gyereksírást!

– Vártalak már, Hegy Istene! Sajnos, ma nem tarthatok veled. Vendégem van. A kápolnában alszik, vigyáznom kell rá. Menj csak nélkülem!

– Jól van, megyek én egyedül is. Te meg csak örködj nyugodtan! Hazafelé majd újra betérek hozzád!

Ezzel a beszélgetésnek vége szakadt, s megint csönd lett. Hanem az emberünk úgy elámult a hallottakon, hogy nyugtalanul virrasztott tovább.

Telt-múlt az idő, aztán visszatért a Hegy Istene.

– Megérkeztél? No, mesélj, hogy esett, mint esett?

– Bizony jó darab időbe telt, s nem volt éppen egyszerű eset. Kezdem azzal, hogy a Döngölőmozsár Istene megkésétt kissé, mert a mozsárban tartott vickek-vackok alól nem bírta előbb kiszabadulni. De a Seprő Istenére is várnunk kellett, mert a seprőt nem találta a helyén. Eltartott hát valameddig, amíg az alkalomhoz minden szükséges egybegyűlt. No de végül is szerencsésen meglett a dolog.

– Hát az újszülött?

– Nem egy jött, hanem kettő! Egy gazda felesége fiút, a cselédjük meg lányt hozott a világra.

– És mivel jelölte meg őket a szerencse?

– Hát, a fiúcska nem sokkal büszkélkedhet, mert csak egy szál bambuszbót jutott neki, de a leánykát egy véka só kísérte, márpedig

az a jó szerencse jele.

– Lehet, hogy álmodom? – gondolta a kápolnában fülelő gazda, akit a különös szavak nem hagytak nyugodni, s alighogy megvirradt, egyenest hazasietett.

Hát valóban úgy történt, ahogyan azt a hegyen hallotta: a feleségének fia, a cselédjének meg leánya született az este. Márpedig ha ez így van, akkor az is valóra válhat, amit a gyerekek szerencséséről mondott a Hegy Istene.

– Ha az én fiamnak gyér a szerencséje, akkor az lesz a legjobb, ha összeházásítom a cselédünk leányával – határozta el a lelke mélyén a gazda.

S ettől kezdve a leánykának is mindenben gondját viselte, úgy édesgette, mint a saját gyermekét. A kislány éles eszű, bájos teremtéssé serdült, s mikor eladósorba került, a gazda – régi szándékához híven – összeházásította a fiatalokat. S hogy, hogy nem, az ifjú házasságok szerencse kísérte mindenben, akármibe fogtak, és jobb sorban éltek, mint valaha.

Látván a fiatal menyecske sürgését-forgását, örvendezett a gazda, s nagy kő esett le a szívéről, hogy tán a fia balsorsát is sikerült jóra fordítania.

Ám egy napon hirtelen meghalt a gazda.

A fia meg, aki, úgy látszik, a lelke mélyén mégiscsak röstellte, hogy cselédsorból való a felesége, fogta magát, s elkergette a fiatalasszonyt.

– Fel is út, le is út, szedd a sátorfádat! Egy valamit elvihetsz magaddal, bármit, amit csak akarsz, de aztán ne is lássalak többé!

– Hát akkor adja nekem kend a tehénkét! – kérte a menyecske. Volt neki ugyanis egy tehénkéje, amit apró borjú kora óta nevelgetett, pátyolgatott, hát azt megkapta útravalónak.

– Na, én szegény párám, nem maradt nekem semmim rajtad kívül. Az isten sem tudja, hol ér ma minket az éjszaka! – sóhajtott szomorúan az asszonyka, miközben a tehénkét csutakolta. A hűség jóság meg csak elbődült, aztán a hátára vette a gazdasszonyát, s azzal nekivágtak a nagy, kerek, széles világnak.

Egyenest a hegyek irányába vették az útjukat, s estélig meg sem álltak. Akkor ráakadtak egy rozoga viskóra, ahonnan egy kormos képű szénégető bújt elő.

– Szépen kérem, nem adna nekünk fedelet ma éjszakára? – kérlelte az elüldözött asszony.

– Láthatod, milyen hitvány a házam, ráadásul egyedül élek, nem tudlak megkínálni semmivel... de ha neked jó, hát aludjál itt! – felelte a legény jó szívvel.

Másnap reggel, mikor a szénégető fölébredt, a menyecske már meleg levessel várta. Aztán harmadnap s negyednap is ott maradt. Térült-fordult a ház körül, ügyes kézzel rakott rendbe mindent, s a düledező kis házba derű költözött. Idővel az asszony a szénégető felesége lett.

Történt egy napon, hogy a szénégető izgatottan jött haza a hegyről.

– Asszony, Asszony! Ide nézz, micsoda szépséges holmit találtam!

Nézi a felesége, s az bizony ragyogó arany volt!

– Hát ezt meg hol találta kend? Hiszen ez arany! Nemcsak rizst, de bármit vehet érte, amit csak megkíván!

– Nahát!? Nem tudtam, hogy ilyen értékes holmi ez! Fönt a vízesésnél van belőle még bőven.

Másnap aztán jó korán fölkeltek, s fölkapaszkodtak a vízeséshez. S valóban, amerre csak néztek, mindenütt csillogó aranyat láttak!

Jól ment már a soruk ezentúl, sok birtokuk volt, cselédjük meg annyi, hogy a sok száj miatt napi egy véka sót is elhasználtak. Hát ezt jövendőlte a magát egy véka só képében jelentő szerencse!

Telt-múlt az idő, mígnem egy napon bambuszbotra támaszkodva egy rongyos koldus állított be hozzájuk. JA menyecske rögvést ráismert régi urára, aki annak idején a háztól elkergette. Csakhogy attól kezdve elpártolt ám tőle a szerencse, s apránként mindenét elveszítette. Nem is maradt semmi egyebe, csupán egy szál bambuszbot, az, amit a kezében szorongatott. Hát ezt jelentette az ő szerencséje!

Megesett az asszony szíve a szerencsétlen kolduson, fogott hát egy csuprot, az aljába néhány aranytallért rejtett, majd színültig megtöltötte maga készítette szójababpasztával.

– Adja isten, hogy ettől jóra forduljon a sorsod! – mondta a koldusnak, amikor a teli csuprot átnyújtotta neki.

A koldus szemlesütve fogadta el az alamizsnát, de nem ismert rá régi asszonyára. Hazasietett, s hamarjában levest főzött a szójababpasztából. Majd a maradékot tessék-lássék kikaparta, s anélkül, hogy alaposan kikotorta volna, fogta a csuprot, s elvitte az ócskáshoz, hogy pénzzé tegye. A maszatos csuporért nem kapott sokat. Ám amikor a kereskedő kimosta, megtalálta benne az aljára ragadt aranyakat, s egy csapásra meggazdagodott.

Hiába, aki szerencsétlennek születik, az a legcsekélyebb szerencsével sem tud mit kezdeni.

AZ ERNYŐKALAPOS BÓDHISZATTVÁK

Valamikor, réges-régen élt egyszer egy szegény öregember meg a felesége. Tengették csak az életüket egyik napról a másikra, s olyannyira nem volt semmijük, hogy hiába közelgett már az újesztendő, még annyi rizsecskéjük sem akadt, hogy egy falatnyi rizslepényt készíthessenek az ünnep tiszteletére.

– Küszöbön az újesztendő, s még egy kis rizslepényt sem tudunk áldozni az isteneknek.

– Bárcsak lenne itthon valamink, amit pénzzé tehetnénk! – sóhajtott fel az öreg az ünnepet megelőző nap reggelén, s körbejáratta a szemét a szobán. De bizony nem jutott az eszébe semmi.

– Hiába, nagyon szegények vagyunk... – mondta csüggedten az asszony, s kiment a földes konyhába szétnézni, hátha ott talál valamit. A konyha sarkában meg is akadt a szeme egy köteg csenevész bambusznádon.

– Tudod mit, Tata! Itt van ez a bambusznád, csináljunk belőle ernyőkalapokat, hátha el tudjuk adni a piacon!

– Igazad van, Mama. Ez nem is rossz ötlet.

Ezzel serényen munkához láttak. Az öreg keskeny csíkokra hasogatta a nádat, az asszony meg ernyőkalapokat font belőle. Amikor öt darabbal elkészültek, fogta az öreg a kalapokat, és a hátára vette.

– Hazafelé veszek majd rizst. Hozok répát, de még bojtorjángyökeret is! – búcsúzott el a feleségétől, s azzal elindult a városba.

A piacon nagy volt a nyüzsgés, az ünnepre készülődők árusról árusra jártak, azok meg hangosan kínálták a portékájukat.

Az öreg sem hagyta magát, jól kieresztette a hangját:

– Kalap, ha süt a nap, ha hó esik, ernyő kalap! Kalap, ha süt a nap, ha hó esik, ernyő!

De hiába kínálgatta az áruját, bizony nem kelt el belőle egy sem.

– Nem is csoda! Ilyen nagy ünnepen ugyan kinek van szüksége holmi ernyőre... – sóhajtott csüggedten. – Szegény asszony, milyen csalódott lesz, ha rizs nélkül megyek haza.

Mivel már közel járt az este, fogta hát az ernyőkalapokat, s elindult haza. Már a faluja határában bandukolt, mikor komiszul fölerősödött a szél, valóságos vihar támadt. Egyszer csak, hogy fölnézett, megpillantotta az útszélen Dzsizó bódhiszattva hat hólepte szobrocskáját.

– Szegény kis Dzsizók! Itt kell fagyoskodnotok ebben a hidegben! – mondta együttérzően, azzal odalépett a kőszobrocskákhoz, s gyöngéden levergette a havat vállukról, hátukról, kerek buksijukról.

– Milyen szamárnak is vagyok! Hogy ez eddig nem jutott eszembe! Hát persze! Itt vannak ezek az ernyőkalapok, rájuk adom!

Ezzel sorban a fejükre tett egy-egy kalapot, még a zsinóriját is megkötötte az álluk alatt, nehogy a zabolátlan szél elsodorja. Ám mivel csak öt kalapja volt, az utolsónak nem jutott.

– Sebaj, itt az én fejkendőm! Igaz, nem olyan jó, mint a többiek kalapja, de azért fogadd el! – mondta bocsánatkérően a hatodiknak, majd leoldotta a saját viseltes kendőjét, és a kerek buksira kötötte.

Így aztán üres kézzel, de nyugodt szívvel tért haza.

– Megjöttem, Mama!

– Hideg volt ma, biztosan fáztál. No, elkelt-e az ernyő?

– Nem biz'a. Egy darab se!

Majd elmesélte a feleségének, hogy mi lett az ernyők sorsa.

– Jól tetted, Tata! Bizony még a drága kis Dzsizók is fázhatnak ebben az ítéletidőben. Gyere, Tata, te is átfagyhattál, melegedjél meg a tűznél!

Az öreg szinte magához ölelte a jóleső lángokat, úgy melengette fagytól gémberedett tagjait.

– Hát, Mama, az idén mégiscsak rizslepény nélkül köszöntjük az újesztendőt. De tudod mit? Játsszuk el legalább a lepénykészítést!

– Szép fehér rizs egy mozsárral, törjed már, zúzzad már! – rikkantotta az asszony.

– Töröm már, zúzom már! – felelte rá az öreg.

– Teli a mozsár kölessel, törjed már, zúzzad már!

– Töröm már, zúzom már!

– Szemescirok mozsáramban, törjed már, zúzzad már!

– Töröm már, zúzom már!

Fújták jókedvűen, ahogy lepénykészítéskor szokás, s közben ütemesen doboltak a tűzhely padkáján, mintha a súlyos famozsárban vidáman pufogna a döngölőfa.

Miután így eljátszották a lepénykészítést, elrágcsáltak egy kis télire eltett savanyúságot, s tea helyett forró vizet kortyolgattak hozzá, majd lefeküdtek.

Éjnek idején az öregek arra ébredtek, hogy kintről távoli hórukkolás hangja szűrődik be, mintha egy megrakott szánkó húzói biztatnák egymást.

– Ugyan kik lehetnek ezek ilyen későn? Lehet, hogy a legények csak most jöttek meg a vásárból?

– Az bizony meglehet.

Tovább füleltek, s egyszer csak hallják ám, hogy valakik énekelnek, még hozzá egyre hangosabban, mintha egyenesen az ő házuk felé tartanának.

Hat Dzsizóknak ernyőt adó

öregapó s öreganyó

háza merre van,

háza merre van?

Kisvártatva az ének hirtelen abbamaradt, majd valami tompa puffanás hallatszott a tornác felől.

A két öreg fölkel, s óvatosan ajtót nyitott. Hát látják ám, hogy a tornácon három hasas szalmazsák hever, az egyik rizzsel, a másik kölessel, a harmadik szemescirokkal teli. De volt ott még más is: retek, répa, bojtorjángyökér, szárított hal, de még ünnepi fenyőág is, vagyis minden, ami csak illik ilyen jeles napokhoz. S még látták az úton a hat ernyőkalapos Dzsizó alakját, amint szánkót húzva maguk után egyre távolodtak, majd elnyelte őket a sötétség.

BOSZORKÁNYOK, ÖRDÖGÖK

A HEGYI BOSZORKÁNY BŰVÖS LÁDIKÁJA

Réges-régen élt egyszer egy faluban egy igen jámbor házaspár. Olyannyira jólelkűek voltak mind a ketten, hogy amijük csak volt, megosztották a szegényebbel: kivel a rizst, kivel a pénzt, fázó emberrel még a rajtuk lévő ruhát is.

Egy hideg téli napon történt. Reggel óta sűrű pelyhekben hullt a hó, s napnyugtára dermedtően hideg lett. Egyszer csak zörgettek az ajtón.

– Vajon ki lehet az ilyen cudar időben? – morfondírozott az ember, s kiment ajtót nyitni.

Egy hólepte fiatal nő állt előtte.

– A távoli hegyekbe való boszorkány vagyok, ezer mérföldre lakom innen. Hamarosan szólni fogok. Nem adnának nekem kölcsön egy gyékényt? – nézett maga elé bánatosan, fejét leszegve.

Az ember jobban szemügyre vette a jövevényt, aki boszorkánynak mondta magát, mégsem látszott egyébnek, mint egy huszonhét-huszonnyolc év körüli gyönyörű szép nőnek. Reszketett a fogvacogató hidegben.

– Hát persze, hogy adok! Már mért ne adnék. Vigyél csak nyugodtan annyit, amennyit akarsz! – mondta az ember. Ezzel a földes szoba sarkában álló gyékénytekercekből felnyalábolt néhányat, és átnyújtotta jövevénynek.

A nő a hóna alá fogta a gyékényeket, szépen megköszönte, és mezítláb elindult hazafelé a sűrű hóesésben.

Az ember sóhajtott egy nagyot, s épp behúzta az ajtót, amikor előjött a felesége.

– Mintha járt volna itt valaki, ki volt az? – kérdezte az asszony.

– A távoli hegyekbe való boszorkány, aki ezer mérföldnyire lakik innen. Gyermeket vár, hát gyékényt jött kérni – felelte az ember.

– Hideg lesz ma éjjel. Ugyan engedje már kend, hogy nálunk megszülhessen! – kérte az asszony, miközben szemével a sűrű hóesést fürkészte.

– Szó sem lehet róla! A boszorkány, az boszorkány! Ki tudja, mit művelne itt...

– Én is asszony vagyok! Jól tudom, milyen érzés gyermeket szólni. Igazán odaadhatná kend neki a hátsó fáskamrát!

Jámbor lelkű ember volt az ura, hajlott az asszony kérésére.

– Na, jól van, legyen, ahogy mondod. Akkor én elmegyek utána, te meg addig tegyed rendbe azt a kamrát! – mondta, s azzal indult is a hegyi boszorkány nyomába. Alaposan ki kellett lépnie, hogy beérje.

– Hideg lesz ma éjjel. Ha nemsokára szólsz, nem tesz jót neked a hideg. Gyere, szüljél nálunk, a faskamrában! Meleg vizet is kapsz! – állította meg szelíd szóval a boszorkányt.

Az örömmel igent bólintott.

– Köszönöm, hálásan köszönöm! – mondta, s az emberrel együtt visszafordult. Mire hazaértek, a kamra már ragyogott a tisztaságtól, padlója friss gyékénnyel szépen leterítve. Az asszony még a réseket is gondosan betömte, s vizet is forralt.

– Gyere, csak gyere, szülj itt nálunk! – hívta gyengéd szóval a vendéget.

– Kérem kendteket, most hagyjanak magamra! – szólt a boszorkány, s azzal le is feküdt.

– Jól van. Addig főzünk egy kis rizskását.

– A gyermekszüléshez kell az erő, enned kell valamicskét!

A jámbor háziak ezzel magára hagyták. Nemsokára gőzölgő meleg kásával tértek vissza a kamrához, ahonnan már gyermeksírás szűrődött ki. Döbbsenestek be az ajtón, hát három fiúcskát láttak.

– Nahát, még ilyet! – néztek egymásra csodálkozva.

– Köszönöm szépen, hogy úgy törődtek velem! – szólalt meg a boszorkány. – De már indulnom kell vissza a hegyekbe.

Föl is kelt rögtön, s szedelőzködni kezdett.

– Ugyan hová sietsz? Maradj még! Pihenj csak, hiszen éppen most szültél! – marasztalták a háziak. – Odakint amúgy is kutya hideg van.

De hiába kérték, hiába próbálták maradásra bírni, a boszorkány csak a fejét ingatta, s mosolygott. Egyik fiúcskát a hátára vette, a másik kettőt a karjára ültette, s a szíves gondoskodást megköszönve elindult hazafelé a sűrű hóesésben.

Másnap újesztendő napja volt. Éjnek idején megint zörgettek az ajtón.

– Elnézésüket kérem a késői zavarásért! Én vagyok az, a tegnapi boszorkány. Kérem, eresszenek be!

A háziak tüstént talpra ugrottak, és siettek az ajtóhoz.

– Jaj, de jó, hogy újra eljöttél hozzánk! – mondták örömmel, s amint ajtót nyitottak, három virgonc kis fickó pördült be rajta.

– Nahát! Micsoda eleven fiúcskák! – csodálkoztak a háziak.

A boszorkány erélyesen csendre intette a hancúrozó-zsivajgó gyerekeket.

– Megint kéréssel jöttem. Kérem kendteket, adjanak nevet a gyermekeimnek!

– Szíves örömet! Elvégre mégiscsak nálunk születtek – s azzal összedugták a fejüket, hogy megtanácskozzák a dolgot.

– Legyen hát akkor Nyarajó a legidősebb, Őszejó a középső, s Telejó a legkisebb! – ajánlották.

– Jó nevek, igazán jó nevek! – bólogatott a boszorkány elégedetten. – Szívemből köszönöm a hozzám való jóságukat! Hálából fogadják el tőlem ezeket a ládikákat! – mondta, s mindkettőjüknek átnyújtott egy-egy kis fadobozkát. – Nyarajó, Őszejó, Telejó! – mondogatta ízlelgetve a neveket.

Nem időzött sokáig, búcsút vett a háziaktól, s gyermekeivel hazaballagott.

Miután elment, a házaspár elővette a fadobozkákat, s megnézte, mi van bennük.

Az ember ládikája olyan bűvös ládika volt, amelyből ki nem fogy a pénz, amíg a gazdája él.

Az asszony ládikája meg olyan bűvös ládika volt, amelyből ki nem fogy a selyemfonál, s a gazdája, amíg él, annyi selymet szőhet, amennyit csak akar.

A CSÓHUKU-HEGYI BOSZORKÁNY

Valamikor, hajdanában volt egy égis éris hegy, amit Csóhukunak hívtak. A csúcsát mindig felhősapka fedte, s még derült nyári napokon is csak sejteni lehetett a tetejét. A hegy lábánál aprócska falu feküdt, ám lakói tudták, hogy odafönn veszedelmes boszorkány tanyázik, így még álmukban sem mertek volna fölmerészkedni a hegyre.

Ősszel történt, egy szép, holdvilágos estén, hogy az egész falu népe kint ücsörgött a szabad ég alatt, s japán szokás szerint a tündöklő holdban gyönyörködött, amikor egyszer csak vészjóslóan sötét felhő takarta el a ragyogó holdat. Hamarosan viharos szél kerekedett, s olyan felhőszakadás támadt, hogy még jég is esett. A hirtelen jött vihar visszakergette a falusiakat házaikba, s a rémült gyerekek reszketve bújtak a paplan alá.

A szél egyre csak erősödött, s ordítva söpörte végig a háztetőket.

– A Csóhuku-hegyi boszorkánynak fia született! Tüstént vigyetek rizslepényt a fölköszöntésére! Mert ha nem, akkor lovat, embert, mindenkit fölfal szöröstül-böröstül! – üvöltötte egy irtózatos hang, s valami házról házra ugrálva megtiport minden tetőt.

Amikor elment, visszatért a csönd, s azzal együtt az ég is földerült. Másnap aztán nagy riadalom támadt a faluban, mert senki sem tudta, kiféle-miféle szerzet volt a fenyegető hang gazdája. Összeültek hát, hogy megtanácskozzák, mitévők legyenek. Mivel senki sem kíváncszott a boszorkány hasába, megegyeztek, hogy a lepényt föl kell venniük a hegyre, s hogy a hozzávaló rizst összeadják. Minden család hozott valamennyit, s az egész falu népe nekilátott a lepénykészítésnek. A puhára gőzölt rizst famozsárba öntötték, s döngölőfával pépesre püfölték. Lett is belőle két jókora lepény. Igen ám, de nem akadt egy bátor vállalkozó sem, aki a tésztát a rettegett hegyre föl merte volna vinni.

– Tudjátok mit? – szölt az egyikük. – Vigye föl a lepényt Dadahacsi meg Negiszobe, hiszen mindig olyan nagy a mellényük!

– Úgy van, úgy van! – helyeseltek buzgón a többiek.

A két kiszemelt legény, a falu hőzöngői ijedten húzták be a nyakukat.

– Nosza! Itt a jó alkalom! Most bebizonyíthatjátok, milyen beleváló fickók vagytok!

– Úgy van! Hadd lássuk, mi igaz abból a fene nagy bátorságból!

Most aztán megszorult a két hetyke legény, ám azt mégsem mondhatták, hogy ők bizony nem mernek a hegyre fölmenni.

– De... de... nem ismerjük a járást! – próbálkozott kitérni Dadahacsi.

– Legalább jöjjön valaki, s mutassa az utat! – hebegte Negiszobe.

A váratlan kérést síri csönd követte. Végül előállt Akaza néne, a falu legöregebb anyókája.

– No jó! Majd én elmegyek veletek! Bár aki keresi, az meg is találja az utat... De mindegy, elkísérlek benneteket.

Így is lett: Akaza nénével az élen útnak indultak. Vállukon két nagy dézsában vitték a lepényt. A két pökhendi legény lélekben fölkészült rá, hogy a boszorkány kíméletlenül fölfalja őket, de szégyellték volna a félszüket kimutatni. Jó darab utat megtettek már, a falujuk csak apró pontnak látszott, mikor a hirtelen támadt szél úgy rájuk ijesztett, hogy a két hősnek inába szállt a bátorsága.

– Én... én... már...

– ... nem bírom tovább! – habogtak, s reszketve bújtak az öregasszonyhoz.

– Na, szép kis vitézek vagytok! Hát mitől féltek? Hiszen csak a szél fúj, nem más! Embereljétek meg magatokat, aztán induljunk! – biztatta a rémüldözőket az anyóka, s már ment is tovább. Hanem a szél újult erőre kapott, valósággal tombolt, csak úgy nyöszörgette körülöttük a fákat. Erre már az anyóka is megijedt, s hirtelenjében egy ágba kapaszkodott, nehogy a fürgeteg elragadja. Amint a vihar elcsendesedett, fölállt, s körbenézett. Hát a két szájhősnek csak hűlt helyét találta! Csupán a két lepényes dézsa hevert egy szikla tövében.

Az anyóka csüggedten állt egy darabig, s azon törte a fejét, ugyan mitévő legyen. Ha ő is visszafordul, a többiekre hoz csak veszedelmet. Úgy döntött hát, hogy egyedül is fölmege a csúcsra.

– Ha fölfal a boszorkány, hát fölfal! – szánta el magát, s nekivágott a meredeknek.

Sűrűn meg-megállva, folyvást pihengetve jutott csak előre, s bizony közel járt már a naplemente, amikor végre a hegytetőre ért.

Odafönt egy kis házat talált, amelynek ajtaját függöny takarta. A küszöbön egy nagyobbacska csecsemő üldögélt, s egy akkora kővel játszadozott, mint a saját feje.

– Bizonyára ez lesz a boszorkánytanya – gondolta a néne, s illendően beköszönt: – Szép jó estét kívánok! A faluból jöttem, s meghoztam a kért rizslepényt.

A függöny mögül előbukkant a boszorkány.

– De jó, hogy jöttél, már vártalak! Tegnap este szültem ezt a fiúcskát, s nagyon megkívántam egy kis rizslepényt. Leszalasztottam hát a fiamat az üzenettel, de attól tartok, ráijesztett a falura.

A néne csak ámult-bámult a gyereken, hogy hát ez lenne a tegnapi riadalom okozója!

– Nincsen ezen semmi csodálkozni való, hiszen boszorkány fia! – magyarázta az anyja. – Amint megszületett, tüstént szaladgálni kezdett. Na, lássuk csak azt a rizslepényt!

– Persze, persze, a rizslepény! Hozni hoztam, de mert nagyon nehéz volt, útközben letettem, nem bírtam egész időig... – mentegetőzött a néne.

– Eredj, Gara fiam, hozd hamar azt a lepényt! – szólította a boszorkány a fiúcskát, akit, úgy látszik, Garának hívtak.

A kölyök fölpattant, s úgy elrohant, mint a szélvész. De egy szempillantás sem telt bele, máris vágatott visszafelé, vállán a két súlyos dézsával.

– Jól van, fiam! Akkor most eredj, s fogjál egy medvét! Fűzünk belőle egy jó kis húslevest rizstésztával. Hiszen ma estére vendégünk is van a vacsorához.

A fiúcska villámsebessen elszáguldott, de már jött is vissza, a hátán egy hatalmas medvével.

Akkor a boszorkány fogott egy jókora üstöt, s föltette főni a levest. Majd beleszaggatta a rizstésztát. Jól is laktak belőle mind a hárman.

– Köszönöm szépen a vacsorát! – szólt a néne. – Hát akkor én mennék is haza.

– Ugyan, maradj még! Hová sietsz? Egyedül vagyok, nincs, aki törődne velem. Kérlek, viseld gondomat még vagy három hétig! –

marasztalta a boszorkány.

A nénének nem volt más választása, hát ott maradt. Vizet hordott, főzött, mosott, mindenben segített a boszorkánynak, miközben szüntelenül azon aggódott, hogy mikor fogják fölfalni.

– Otthon már bizonyára aggódnak értem! Ideje lenne hazamenni! – szólt a néne, ahogy a harmadik hét is letelt.

– Igazad van, néne. Köszönöm a segítséget! Most már megerősödtem, eredj csak nyugodtan haza. Nincsen másom, amivel a fáradságod megháláljam, hát fogadd el tőlem ezt a csekélységet! – mondta a boszorkány, s ezzel átnyújtott Akaza anyónak egy véggyönyörű szép selyemszövetet. – Csodálatos kelme ez! Használhatsz belőle akár mennyit, amit levágsz, az másnapra visszánő. A falubelieknek ugyan nem tudok küldeni semmit, de ígérem, ügyelek majd rájuk, hogy meg ne fázzanak, s épségben-egészségben dolgozhassanak. No, Gara fiam, gyere csak ide! Kapd föl a hátadra a nénét, aztán ugorj le vele a faluba!

– Ugyan már! Lemegyek én a magam lábán! – szabadkozott az anyóka. – Hová gondolsz? Csak nem fogom egy csecsszopóval cipeltetni magam!

De hiába tiltakozott, a kölyök csak fölkapta a hátára.

– No, anyó, hunyd be a szemed! – parancsolt rá a fiúcska.

Akaza néne úgy is tett, s jó erősen belekapaszkodott Gara vállába. Nyomban érezte, hogy süvölt ám a szél a füle mellett. Aztán hipp-hopp!, máris letették a földre, s mikor a szemét kinyitotta, a saját háza előtt állt.

– Gyere, Gara, fújjál nálam egyet! – hívta a gyereket, de az már nem volt semerre.

Hanem ahogy be akart lépni a házába, hallja ám, hogy nagy a sírás-rívás odabenn, s egy bonc hangosan imádkozik.

– Ugyan ki halhatott meg? – lépett be az ajtón aggódva.

– Segítség, kísértet! Visszajött a halott lelke! – ugrottak föl rémüldözve az egybeverődtek.

– Még hogy kísértet! Hiszen én vagyok az, Akaza néne! Egyenest a hegyről jövök!

A falubeliek alig bírtak hinni a szemüknek, s könnyeket törölgetve örvendtek a hazatérőnek. Akkor az anyóka elővette az ajándékba kapott selymet.

– Hanem nézzétek csak, mit hoztam!

Mindenkinek adott belőle bőségesen, magának egy kis darabkát hagyott csupán. S ahogy azt a boszorkány megmondta, a maradékból másnapra megint egy kerek vég szövet lett!

Bizony örültek az emberek a szép holminak, hiszen ilyen pompás kelmét még sohasem láttak. Ki kabátkát varrt belőle, ki csinos batyut, de mindenki nagy becsben tartotta, akár a kincset.

LÁNYRABLÓ ÖRDÖGÖK

Réges-régen fent, a hegyek között, egy barlangban élt egy ördögnagy sok-sok szolgájával. Szemre ijesztő külsejük volt ugyan, de az embereket soha nem bántották.

– Megkívántam az ember lányát feleségül! – jelentette ki az ördögnagy egy napon.

Hallván ezt a szolgák, tüstént kapták magukat, lementek a faluba valami szemrevaló leánykát keresni a kívánós vezérnek. Kerestek erre, kutattak arra, s végül a faluvégen, egy félreeső házban találtak is egyet, egy kedves-szépet. Sietve vitték a hírt a vezérnek.

– No, akkor ma este lánynézőbe megyünk! – szólt izgatottan az ördögnagy, aki az örömhír hallatán teljesen elveszítette szokott nyugalmát, s azonnali mehetnékje támadt.

– Na de főnök! Igaz, hogy az ördög éjjel nem alszik, hanem dolgozik, ám az ember éppen akkor alszik. Várjon hát holnapig!

Az ördögnagy hallgatott a szóra, s letett sietős szándékáról.

Másnap alig kezdett pirkadni, az ördögök máris készülődtek, s ajándékokkal megrakottan nekivágtak az útnak, a hegyről a faluba.

– Szépen kérem kendet, engedje, hogy a lányát láthassam! – szólt a vezér, s nagy dérrrel-dúrral már bent is volt a házban.

Szó se róla, a szülék nagyon megijedtek.

– Ö-ö-ördög! Jött, hogy elrabolja a lányunkat!

– Dehogya, dehogya! Szó sincs róla! Nem rabolni jöttem én, hanem azért, hogy megkérjem a lányka kezét! – igazította ki sietve a vezér, s ezzel az ördögök lepakolták a magukkal hozott sok-sok ajándékot a rémült szülék elé.

Látván a szülék, hogy nem bánt az ördög, megnyugodtak kissé. De féltett lányukat akkor sem adhatják egy ilyen-olyan ördögfajzathoz!

– A lányunk épp nincsen itthon. Kérem hát kendteket, hogy ma menjenek csak szépen haza! – mondták, s elküldték a kérőket anélkül, hogy a leánnyal találkozhattak volna.

Igen ám, de a hegyre visszatérvén a vezért erősen elfogta a leányka utáni vágyakozás, pedig eddig még nem is látta. Maga elé képzelte bájos-kecses alakját, s a kedves képtől nem jött álom a szemére. Virradatkor, amint megszólalt az első kakas, máris

szedelőzködött, újabb ajándékokkal pakolta fel szolgálait, s már indult is le a faluba.

De a leánnyal aznap sem találkozhatott. Ettől aztán egyre csak nőtt benne a vágyakozás, másnap, harmadnap, nap nap után lejárt a lányos házhoz. Már kerek száz napja próbálkozott, de a leánnyal egyszer sem tudott találkozni.

– Hé, szolgák! Eluntam a hiábavaló várakozást! Menjetek, raboljátok el nekem azt a lányt! – dörögte mérgesen.

A vezér parancsára lementek hát a szolgák a faluba, s távolból szemmel tartották a házat. De hiába lesték, hiába várták, a leányka csak nem akarózott előjönni.

– Mi lenne, ha mind egyszerre berontanánk? – ajánlotta az egyik ördög.

– Ugyan, inkább várjunk még! – intette le egy másik.

Vártak, vártak, nem is keveset. Tavaszból nyár lett, közeledett a Halottak Ünnepe. Az egyébként csendes faluban egyszer csak megpezsdült az élet. Az ünnep estéjén végre előbukkant a leányka is: a táncmulatságba indult.

– Na, végre itt van!

– Hé, résen legyetek!

Egy darabig követték, majd mikor elérkezett az alkalmas pillanat, rávetették magukat, fölkapták, beledugták a magukkal hozott dézsába, a fedővel jó szorosan lezárták, s hoppla-hopp! – máris csörtettek föl vele a hegyre.

– Hé! Az ördögök elraboltak egy lányt! – szaladt össze a falu népe. Kapát-kaszát ragadtak, s üldözőbe vették a lányrablókat. Követték a nyomukat a csapáson. Hát egyszer csak mit látnak! A földön egy dézsa hever, az ördögfiak meg éppen kifújják magukat körülötte.

– Húúú! – üvöltötték el magukat egyszerre a falubeliek.

– Jajjaj! Kísértet! – ugrottak talpra a cipeléstől bágyadt ördögök, s ahányan voltak, annyifelé szaladtak.

– Ez az! Most kell a lányt kiszabadítani! – futottak oda az emberek. Sietve kiengedték a lányt a dézsából, s levették róla a kimonót. Kerestek gyorsan néhány jókora követ, amelyek a lány súlyát kiadták, ezeket belerakták a dézsába, rájuk terítették a

levetett ruhát, a lányra meg egy másikat adtak, s szaporán visszasiettek a falujukba.

Kis idő múltán az ördögök is előmerészkedtek, s megörültek, amikor meglátták a dézsát.

– Még szerencse, hogy a dézsa megvan! – mondták föllélegezve.

– Úgy látszik, azok a kísértetfajzatok nem nyúltak semmihez! Csak ijesztgetik a szegény ördögöt!

A biztonság kedvéért mégiscsak belelestek a dézsába, de látva benne az ismerős ruhát, megnyugodtak. Súlyra is éppen olyan volt, mint addig.

– Hahaha! Úgy kell neki!

Ezzel fölkapta a dézsát, s szaporán ügettek tovább a csapáson.

Mondanom sem kell, hogy az ördögnagy roppant boldog volt, amikor meglátta őket.

– Alaposan megdolgoztattalak benneteket, de jó munkát végeztetek! No akkor hadd lám, miféle az a lányka!

Két-három szolga a dézsához ugrott, hogy levegye a födelét.

– Várjatok! Majd én magam! – mondta a vezér, s leemelte a földöt.

– Most már kijöhetsz! Nem kell félned semmitől! Ígérem, a hajad szála sem görbül! Na, mutasd már magad! – nógatta a mozdulatlan alakot, s megveregette a válla tájékát. Hanem kemény volt a leány, mintha csak kőből lenne.

Itt valami nincs rendjén!

Lerántja a leányka kimonóját, hát – nem hisz a szemének – három nagy kődarabot lát a helyén!

– Hát... ez meg micsoda?

Éktelen haragra gerjedt. Remegő inakkal mennek, s nézik a szolgák is: hát tényleg!

– Ez meg hogy a csudába lehet? Hisz a lányt annak rendje-módja szerint elraboltuk, beletettük a dézsába, s cipeltük idáig.

– Megvan! A hegyre jövet szusszantunk egyet, mikor ránk ijesztett valami kísértet. Nem kísértet lehetett az, hanem biztosan a falubeliek, akik a lányért jöttek.

– Micsoda hatökrök vagyunk! Az ember csúfosan rászédett minket!

Ekkor a vezér kapta a dézsát, s tomboló dühében hozzávágta egy sziklához. A dézsa ízzé-porrá tört. De dúltak-fúltak mérgükben a szolgák is. Sziklákat rugdostak őrjöngve, fákat csavartak ki tövestül.

Mondják, hogy az ördög azóta jár le az ember szállására, s azóta gyötri a földi halandót.

KIRÁNDULÁS A POKOLBA

Valamikor, réges-régen élt három jó barát. Az egyik vásári mutatványos volt, a másik fogorvos, a harmadik meg kóborló hegyi szerzetes. Rá se hederítettek a világra, csak ráérősen kódorogtak hol erre, hol arra. Folyton úton voltak, együtt vándoroltak, de annyi pénzt azért mindenütt megkerestek, hogy az aznapi betevő falatjuk meglegyen.

Egyszer éppen egy hegyen kaptattak fölfelé, s már jól benne jártak az erdő sűrűjében, amikor isten tudja, hogyan, de letévedtek az útról.

– Sebaj! Majd csak kilyukadunk valahol! Menjünk!

Még a nap is magasan járt, sietős dolguk sem volt, ballagtak hát tovább, amerre a lábuk vitte őket. Ahogy így mentek-mendegéltek, egyszer csak megpillantottak egy nagy kőtáblát.

„Balra a Mennysország, jobbra a Pokol!” – ez volt a táblára vésvé.

– Nahát, még ilyet! Szavamra mondom, sose hallottam, hogy a Túlvilág kapuja éppen hegyek között nyílna!

– Az ám! De a Pokolba csak az juthat be, aki elébb meghótt!

– Csakugyan! No, de talán mi élve is kiruccanhatunk a Pokolba!

– Hát akkor, cimborák, menjünk és nézzünk körül benne!

Ezzel fogták magukat, s megindultak jobbra. Mentek-mendegéltek, s egyszer csak egy óriási vaskapu előtt találták magukat.

– Nahát! Ez lenne a Pokol kapuja? – néztek egymásra ámuldozva, s megpróbálták a kaput kinyitni. Ám olyannyira be volt zárva, hogy hiába feszegették, csak nem bírtak vele hárman se. Belestek hát egy résen, s mit láttak! Egy tucát rusnya ördögöt: vörösöket, zöldeket, feketéket; akik, úgy látszik, nem vették észre a három jövevényt.

– Hé, ördögök! Eresszetek be! – döngette meg a kaput a mutatványos.

Erre egy tagbaszakadt ördög, aki addig lustán tetvéskedett, odajött a kapuhoz.

– Hát kendtek meg mi a fenét akarnak itt?

– Jöttünk, hogy egy kicsit szétnézzünk a Pokolban!

– Eredjenek a fenébe! Hiszen kendtek még meg se haltak! Ez nem olyan hely, ahova bármiféle jöttment élő csak úgy beléphetne!

– Ugyan, ne legyen már olyan szőrösszívű! Engedjen már be, ha szépen kérjük!

– Hát jó, várjanak egy csöppet! Megyek, megkérdem Enma királyt, a főnökömet.

– Hogy milyen ostoba fajankók vannak! Eridj, ereszd be őket, oszt vezesd körbe egy kicsit! Aztán, ha úgy-ahogy körülnéztek, nem bánom, fölfalhatjátok őket! – mondta Enma király, s bőszen forgatta gülü szemeit.

No, nem kellett kétszer mondania, örültek az ördögök, hogy friss húshoz juthatnak. Futottak tüstént a kapuhoz, s szájuk szélét nyalogatva terelték-tuszkolták befelé a három kíváncsiskodót.

– No, most aztán jól nyissátok ki a csipátokat! – kezdte az idegenvezetést egy tarka ördög. – Ez itt a Halottak Folyója. Az a vén banya meg, aki mellette ül, a halottak útbaigazítója és vetköztetője. Nélküle a szegény lélek hiába is akarná, nem találna ide. Az ott a híres-nevezetes Túlvilág Mezeje. Amikor egy két-három esztendő meghal, oda kerül, ni, aztán ott kell a követ hordania halomba. Mikor a rakás készen van, jön egy magamfajta, s az ujjával kicsit megpöcköli. A rakás összedől, a lurkók meg kezdek az egészet előlről. Persze bögnék. Akkor eljön értük az irgalmas Dzsizó bódhiszattva. Először csak vigasztalja őket, majd megkönyörül rajtuk, s fölviszi mindet a mennyekbe. Így működik a gépezet, világos?

– Értjük, értjük, hogyne értenénk!

Hanem az ördögök nagyon kívánósak voltak, éppen csak a bejárat környékét mutatták meg, s máris megálltak.

– Ennél tovább már nem érdemes menni, mert nincsen semmi látnivaló! Hanem kendtek bizony elég büdösek, meg kéne mosdaniuk. Van egy kis meleg vizünk, jöjjenek, mártózzanak meg! Fölüdülés lesz egy jó fürdőzés! – mondta kaján vigyorral egy vörös ördög, ugyanis ő volt a fürdő fölügyelője.

Elindultak hát a vörös ördög után, s meg is érkeztek egy irdatlan nagy üsthöz: csak úgy bugyogott-fortyogott benne a sok víz, és sűrű gőz gomolygott fölötte.

– Hú, a mindenségit! Ennek fele se tréfa! Hiszen ez kopasztóvíz! Csontig fővünk benne! Most aztán mitévők legyünk? – néztek egymásra borzongva a cimborák.

– Ugyan már, mit vagytok úgy berezelve! – szólt a hegyi szerzetes. – Mi ez nekem? Hiszen pap vagyok, s azzal keresem a kenyerem, hogy fohászokodom! – s máris az üst felé fordult, és valami zsolozsmát kezdett mormolni.

– Mit motyog itt kend összevissza, mint aki lázában félrebeszéli! Hanem most már elég, mars bele az üstbe! Hadd főjenek jó puhára kendtek! – azzal a dühös ördög fölkapta a három embert, és zsupsz!, belevágta őket a lobogó vízbe.

Igen ám, de a szerzetes fohászának köszönhetően a víz éppen kellemes meleg lett. Minthogy a cimborák már napok óta nem mosdottak, nekiláttak hát a koszvakarásnak, s mint akik a Mennyországban érzik magukat, hujjogatva lubickoltak, de még énekeltek, táncoltak is hozzá.

A fürdőőr tanácstalanul bámulta a hejehujázókat, aztán elnyargalt Enma királyhoz, hogy jelentse a dolgot.

– Hát akkor dobjátok ki őket a fürdőből! Aztán itassátok le alaposan mind a hármat rizsborral, majd tömjétek meg az ördögök köldökében termett szezámából készült kásával! – adta ki a parancsot a király.

Most egy fekete ördög jött a cimborákért, s hozott nekik rizsbort meg köldökszezámos kását. Mivel azok amúgy is régen ettek, na meg a jóleső fürdőre is megéheztek, örömmel fogadták a kínálást. Még repetát is kértek.

– No, ez jólesett! Köszönjük szépen a finom vacsorát!

– Hát ez így nem mehet tovább! Még hogy ezek itt mindenhez jó képet vágnak! – háborgott a fekete ördög, s eltuszkolta a három jó barátot a Szablya-hegyhez, ahol egy kék ördög őrködött.

– Na, mars föl a hegyre! – üvöltötte a kék ördög.

De a Szablya-hegy nem afféle közönséges hegy volt ám, hanem csupa hegyivel fölfelé meredő kardból volt rakva, s azok olyan szorosan sorakoztak egymás mellett, mint a sündisznó tüskéi. Ha rájuk lépnének, a sok veszedelmes fegyver összevissza szabdalná őket. A fogorvos meg a szerzetes beijedve huppantak a földre már a hegymászás gondolatától is. Nem így a mutatványos!

– Semmi baj, cimborák! Hiszen mutatványos vagyok, s azzal keresem a kenyerem, hogy kardélen táncolok a vásári népek előtt. Mi ez nekem! Gyertek, másszatok föl a vállamra! – azzal a jobb vállára vette a szerzetest, a balra meg a fogorvost, s mintha csak a vásári közönség előtt szerepelne, könnyed léptekkel megindult a hegyre.

– Tessék, csak tessék! Itt láthatják a világ legnagyobb produkcióját! A kardélen táncoló pehelykönnyű embert! – rikkantotta, ahogy szokta. Mikor aztán már fönt voltak a hegy tetején, kényelmesen letelepedtek.

– Hát ezt azért mégsem gondoltam volna! Hogy a Pokolban jó meleg fürdővel fogadnak, fölséges köldökszezámos kásával kínálnak, s mindennek tetejébe szép a kilátás is! Akkor most fújjunk egyet! – ajánlotta a mutatványos. Azzal a három jó barát lustán vakarózni kezdett.

A kék ördög úgy megdöbben, hogy még a száját is nyitva felejtette. Aztán elrohant, hogy jelentse a dolgot Enma királynak.

– Főnök, főnök! Hát ez nem igaz! Képzelve, egy karcolás nem sok, annyi bántódásuk sem esett a Szablya-hegyen! Most éppen kényelembe helyezték magukat odafönn, és tetvészkednek.

A Pokol királya a fogát csikorgatta szörnyű haragjában.

– Hát ez már tényleg több a soknál! Tüstént hozd őket elibém!

Így is lett, s miközben a kíváncsiskodók szívszorongva találgatták, hogy most vajon hová is vezetik őket, megérkeztek a király színe elé.

– Na, ti jómadarak! Hát mit képzeltetek ti, hol vagytok? A Mennysorszámban? De most aztán elég volt a mulatságból! Végzek veletek: apróra ráglak mindhármótokat! Sorakozó!

Hanem most a fogorvos állt legelőre.

– Rajtam a sor, barátaim! Megmutatom, hogy nem hiába vagyok fogorvos!

Ekkor Enma király kitátotta irdatlan nagy száját, s a fogorvosra vetette magát. Hanem az sem volt rest, egy szemvillanás alatt kirángatta az összes fogat, amit csak talált a szörnyű nagy szájban. Így aztán Enma király hiába rágta, örölte a cimborákat. Egészen még lenyelni sem tudta a nagy falatokat, hát végül undorral kiköpte őket.

– Én már nem tudok mit kezdeni veletek! Mars vissza oda, ahonnan jöttetek!

Így hát szépen kipenderítették a hívatlan vendégeket a Pokolból, vissza az Evilágra.

– Gondolta a fene, de ez a Pokol nem valami nagy dolog! Akárki megmondhatja, hogy a földi élet sokkal pokolibb! – egyezett meg a három jó barát, s azzal folytatták útjukat, épp oly gondtalanul, mint addig.

TOLVAJOK

A SZEGÉNYEK TOLVAJA

Egyszer az éj leple alatt tolvaj lopózott be egy szegény ember házába, de hiába keresgélt, hiába kotorászott, nem talált az égvilágon semmit, amit érdemes lett volna ellopnia. A tolvaj neszezésére fölébredt a házigazda, de meg sem moccant, csak csöndben feküdt tovább, mintha mi sem történe. Csupán a szeme sarkából figyelte a tolvaj matatását.

– Ej! A rosseb egye meg! Ilyen koldusszegény helyen se jártam még életemben! – bosszankodott a tolvaj.

A házigazda annyira mulatságosnak találta a hoppon maradt tolvaj kifakadását, hogy elkezdett kuncogni.

– A franc essen magába! – fortyant föl a tolvaj. – Mit röhög? Nincs ezen semmi nevetnivaló! – azzal sarkon fordult, s elrohant.

Meg sem állt a szomszéd házig, s besettenkedett oda is. Kiforgatta a fiókos szekrényt, de sehol egy kimonó, sehol egy kabát. Üresen kongott a szójababpasztás köcsög is, de még rizst sem talált, egy árva szemet se.

– Nahát, gondolta a fene, hogy ennyire nyomorultak az istenadták! – fogta el a tolvajt hirtelen a szánakozás, s odalépett az alvó háziakhoz.

– Ébredjenek föl, hé! – költögette őket. – Ne féljenek, nem bántom magukat. Tolvaj vagyok, s az imént épp ide jöttem lopni. De látom, hogy milyen szegények. Sajnálom, most nincs több nálam, fogadják hát el tőlem ezt a keveset! – mondta, s azzal átnyújtott a megszeppent háziaknak kétszáz tallért.

Megörült a házigazda a váratlan adománynak, nem győzött hálálkodni érte. Üres kézzel, de jóleső érzéssel ment el a tolvaj, ám alig halad néhány sarkot, mikor egyszer csak éktelen kiabálást hall maga mögött.

– Tolvaj...! Tolvaj...! – lohol utána ordítva valaki.

Hát ahogy hátrafordul, látja ám, hogy az iménti szegény ember az.

– Hijnye, a kutya mindenit! Micsoda hálátlan gazfickó! Hát így szánja meg az ember a nyomorultját! Ha a közelemben merészkedik, kettéhasítom, annyi szent! – gondolta a tolvaj, s azzal megmarkolta az oldalán lógó rövidkardot.

A szegényember végül mégiscsak utolérte.

– Tolvaj... úr! Tolvaj... úr! – rebegette a futástól kifulladásra. – Ezt nálunk tetszett felejteni! – s azzal átnyújtotta az elképedt tolvajnak az imént elhagyott dohányzacskóját.

– Az ördög vigye el a koldus fajtáját! Hiába vesztegetem rájuk a drága időmet! – dűnnyögte a tolvaj, s hogy mégse kelljen üres kézzel hazaballagnia, gondolta, benéz még egy helyre, pedig már jócskán hajnalodott.

Igen ám, de nem jutott tovább az előszobánál, mert a házigazda észrevette. Bezzeg a tolvajnak se kellett több, sarkon fordult, s futásnak eredt.

Hanem azt már ő sem tudhatta, hogy a gazdának a lábában van az összes tudománya: semmi máshoz nem ért, csak a futáshoz. Amint a tolvajt megpillantotta, uccu neki, vesd el magad, utána iramodott. Rohant, mint a fejetlen láb, arra, amerre az imént a tolvajt eliszkolni látta.

Egyszer csak szembejön vele a komája.

– Hát te meg hova loholsz annyira? – kérdi a cimbora.

– Egy tolvajt kergetek! – lihegte a gazda.

– Miféle tolvajt? – nézett körül a barát, mivel se közel, se távol nem látott senkit.

– Hogy-hogy mifélét! Hát azt, aki majd utánam erre fut! – bökött a háta mögé a gazda, s azzal nyargalt is tovább.

No, a tolvajnak azért valamivel több volt a sütnivalója, mert amint üldözője elviharzott mellette, tüstént befordult az első sarkon. Majd beugrott egy házba, amelynek az ajtaját tárva-nyitva találta, s elbújt a konyhában.

Hanem amit az ilyen megátalkodott ember szeme meglát, a keze ott nem hagyja! Megakadt a szeme a tűzhelyen álló fazékon, fölkapta, s kisomfordált vele az utcára.

Igen ám, csak hogy most sem volt szerencséje, mert a házigazda itt is észrevette. De nem szólt egy árva szót sem, csak szép óvatosan, nehogy a fazéktolvaj megsejtse, a nyomába eredt.

Már órák óta követte kitartóan, amikor egyszer csak látja ám, hogy a tolvaj besétál egy ócskás üzletébe.

– Hoztam egy fazekat! Mit ad érte? – kérdi a tolvaj a boltostól.

– No, hadd lám! – szól az öreg kereskedő, s vigyázva átveszi az edényt.

Hanem abban a minutában, „Tolvaj!“-t kiáltva, ott terem a gazda, s kikapja a fazekat az elképedt boltos kezéből.

A tolvaj persze azon nyomban elinált.

– Hát az úgy volt... – kezdte a gazda, s elmesélte az öreg boltosnak, hogy s mint követte a tolvajt egészen idáig, át a fél városon.

– Jó, jó, értem én, de mért kellett ennyire messzire jönnie? Mért nem kiáltott rá előbb? – nézett a gazdára a boltos furcsállkodva.

– Isten ments! Még ráijesztettem volna! Képzelve csak, ha ijedtében elhajítja a fazekamat...! – felelte a gazda, s szorosan magához ölelte a féltett holmit.

A tolvajnak ugyancsak elege lehetett már a szegényekből, no meg a futásból is, mert legközelebb egy módosabb ház udvarán álló datolyaszilvafát szemelt ki magának, s a cimboráját is magával hívta.

– Ma éjjel biztosan nem vesznek észre minket! Ilyen későn már a kutya se jár erre! – biztatta a komáját, amint megálltak a sövénykerítés mellett.

– Jól van. Akkor én fölmegek, aztán ezzel a bottal leverem, amit elérek. Te meg iparkodjál ám idelenn! – felelte a tolvajtárs, s azzal fölkapaszkodott a fára. Kisvártatva kezdett is potyogni a sok érett gyümölcs. A lent maradt tolvaj alig győzte összekapkodni.

Hanem a vaksötétben nem vette észre, hogy a fa tövében egy lyuk tátong. Egyszer csak megcsúszott a lába, s úgy beszorult a lyukba, hogy hiába rángatta, sehogy sem tudta kiszabadítani.

– A teremburáját! Nem bírom kihúzni, úgy beleszorult! – szólt oda a gyümölcsöt verő komának.

– Ne is törődj vele, van még elég belőle!

– Nem úgy van az! – replikázott a megszorult.

– Ugyan már! Sose bánd! Ami beszorult, azt hagyd a fenébe, van más! –

Így aztán a mi tolvajunk tán a mai napig is ott rostokol a datolyaszilvafa tövében.

AZ ÖT BABOSGOMBÓC

Réges-régen volt egyszer valahol egy öregember meg egy öregasszony, akik kettesben éldegéltek, ráérősen-öregesen. Ám folyton-folyvást csipkelődtek egymással, talán azért, mert túlságosan jóban voltak. Ha elgurult egy parányi babszem, máris évődni kezdtek:

– No, ez is kend miatt van!

– Még hogy miattam! Ha nem tudnád, az egér tehet róla!

Így csipkedték egymást nap mint nap.

Történt egyszer, hogy aznapra kifogytak már az évődésre szolgáló ürügyekből. Szótlanul üldögéltek a tűzhely mellett és teát szürcsölgettek, amikor váratlanul betoppant a szomszédasszony.

– Csináltam egy kis gombócot, hoztam hát belőle kendteknek is egy kis kóstolót!

– Nahát, milyen kedves, mindig gondol ránk!

Nézik az öregek, s látják ám, hogy a tányérokán öt szem finom, édesbabos gombócka van!

– Ez bizony akarva se jöhetett volna jobbkor! Hadd lám csak! No, akkor megkóstolom elébb! – szólalt meg az ember, s ezzel – hamm! – bekapott egyet.

– Hát akkor én is! – mondta az asszony, s ő is – hamm! – bekapott egyet.

– Ez tényleg nagyon jó! No, akkor még egyet!

– Ahogy kend mondja! Hát akkor én is!

A tányérokán már csak egy szem gombóc maradt, s az ember már nyúlt is érte.

– No, akkor még ezt az egyet!

Hanem az asszony hirtelen fürgén a kezére csapott.

– Ha ezt is megeszi, akkor kendnek három gombóc jut, nekem viszont csak kettő. Így nem igazságos! Inkább én kapom be azt a harmadikat!

– Még hogy te! Hisz akkor neked jutna három! Én férfiember vagyok, keményen dolgozom, ezért nekem jár a harmadik!

– Hová gondol kend? Még hogy keményen dolgozik, s hogy kend a férfi! Hát az asszony itthon tán nem dolgozik keményen? Igenis az enyém lesz az a gombóc!

– Nahát! Ki hallott már ilyet, hogy az asszony többet egyen az uránál! – vágott vissza az öreg. – A hiba ott van, hogy te sose csinálsz gombócot! Pedig ha csinálnál, annyit ehetnék, amennyi jólesik.

– Miket beszél kend! Ha csinálnék, kend biztosan azt mondaná, hogy nem jó. Hiszen kend sose mondja a főztömre, hogy finom, hát nem csinálok! – replikázott az asszony.

– Már mért is mondanám, hogy finom, arra, ami nem jó!?

Na, ezzel megtalálták azt, ami a szokásos csipkelődésükhöz hiányzott, s mint mindig, most sem engedett egyikőjük sem a maga igazából. Igen ám, de ha egyikőjük sem tudja lepipálni a másikat, akkor a gombócot sem tudják megenni!

– Tudod mit, asszony! Nézzünk farkasszemet! – állt elő az ötlettel az öreg. – Amelyikünk győz, azé lesz a gombóc! Nem szabad nevetni, megszólalni, de még csak megmoccanni se. Na, mit szólsz hozzá?

– Nem bánom, legyen úgy, ahogy kend mondja. A túrést az asszony nép úgyis jobban bírja. Ez máris annyi, mintha én győztem volna! Hát akkor kezdjük: egy, kettő, három!

Ezzel úgy, ahogy voltak, megmerevedtek, s elkezdtek egymással farkasszemet nézni. Az öreg az asszonyra düllesztette nagy, kerek szemét, az meg kissé előredőlve, dacosan nézett vissza rá. Így telt el az ebéidő, majd a délután is. A két öreg még mindig mozdulatlanul meredt egymásra, s közben lassacskán besötétedett.

Öreg este volt már, amikor egy tolvaj settenkedett arra. Észrevette a félig-meddig nyitva maradt ajtót, s nem bírta ellenállni a csábításnak: belesett rajta. Vissza is hőkölt ijedtében, amint meglátta odabent a házigazdákat. S mert valahogy mégis furcsának találta őket, hát lopva újra megnézte a két öreget. Ám a bentiek nem mozdultak, a szemük sem rebbent. Mégiscsak jobb lesz, ha azért előbb beköszön, gondolta a tolvaj, és beszólt:

– Szép jó estét! Hé, kendtek ott! Jó estét!

De hiába szólongatta őket, választ nem kapott.

Megkönnyebbült erre, s nyugodt lélekkel belépett a házba.

– A fenébe is, de rám ijesztettek! Hisz ezek csak rabló-riogató bábuk! Biz' isten ügyes munka! Az ember még azt hinné, hogy élnek. Ha fejbe kólintanám őket, tán meg is szólalnának, annyira

élethúek! – ámuldozott a tolvaj, s ahogy ezt kimondta, öklével az ember fejére húzott egy nagyot.

A szegény öreg kis híján talpra szökkent a sajtó ütéstől, de a gombóc miatt mégiscsak legyűrte fájdalmát.

Na, fölbátorodott erre a tolvaj, és sietve munkához látott. Fiókot, ládikát, mindent kiforgatott, összeszedte az asszony ruháit. Amit csak érdemesnek talált elemelni, azt mind egy jókora batyuba kötötte, s azzal, mint aki jól végezte dolgát, már indult volna is kifelé. Hanem magakadt a szeme a tűzhely padkáján árválkodó gombócon.

– Nicsak! Milyen finom kis gombóc! No, a munka hevében úgyis megéheztem! – dünnyögte, s azzal már nyúlt is érte.

– Te! – förmedt rá hirtelen az asszony, aki már percek óta figyelte a szeme sarkából.

Ám abban a pillanatban, ahogy ezt kimondta, ujjongva fölkiáltott az öregember:

– Győztem! Enyém az utolsó! – s azzal – hamm! – bekapta az árva babosgombócot.

A JAPÁN TÜKÖR

Valamikor, réges-régen élt egy faluban egy cukorkakészítő mester. Dolgos-szorgos ember volt, napestig serényen dolgozott, faluról városra vándorolva árulta a maga készített cukorkákat, s amikor mind elfogyott, akkor tért csak haza. De hiába fáradozott, a felesége folyton-folyvást csak zsémbelt vele, hogy kevés a pénz, nem elég semmire, hogy keressen többet, dolgozzon még többet.

– Na, ma meglesem az asszonyt, mire költi el a pénzt! – gondolta egy napon, s úgy tett, mintha árulni indult volna, de visszafordult, és egy lyukon belesett a házba.

Látja ám, hogy az asszony, gondolván, az ura már messzire járhat, sűrög-forog a konyhában: kötényt köt, majd rizst mos, s felteszi főni. Egy másik láboskában apróbabot főz, s jócskán megcukrozza.

– Míg én oda vagyok, babosgombócot főz magának, ni!

Mikor az asszony a gombóccal elkészült, kényelmesen nekiült, s mint aki a dolgát jól végezte, falatozni kezdett. Amikor aztán kedvére teleette magát, fogta az öt szem maradék gombócot, s eldugta a konyhaszekrénybe. Majd hasát simogatva ledőlt lustálkodni.

– Így persze nem is csoda, hogy nem elég a pénz, amit keresek! – mérgelődött magában az ember, s azon töprengett, mitévő legyen, hogy az asszonyt jól megleckéztesse. Elindult az úton, hátha menet közben támad majd valami jó gondolata. Ahogy így ballagott, egyszer csak megpillantott egy csorba tükröt, amely az útszélen hevert. Fölvette, forgatta, nézegette. Majd mintha eszébe jutott volna valami, fogta a tükröt, bedugta a ruhájába, és azzal hazaballagott.

– Hé, asszony! Megjöttem, nyiss ajtót hamar!

– Ejnye, de korán hazajöttél! Hogyhogy már itthon vagy, hiszen még a nap is fönn van! – nyitott ajtót pörölve.

– Ugyan, ne zsörtölődj már! Remek dolgot találtam az úton, hát mára abbahagytam a járkálást.

– Ugyan, mit találhatott kend! Csak nem aranytallért!? Vagy valami más kincset?

– Lehet, hogy kincset ér, lehet, hogy nem. Annyit azért elárulok neked, hogy egy japán tükör, mégpedig olyan, amivel Japán-szerte

mindent látni lehet. Na, nézzük csak, milyen! – ezzel elővette a csempetükröt, egyenesen a kredenc felé fordította és belenézett.

– Nicsak! Babosgombóc! Egy, kettő, három, négy, öt! Nahát, még ilyet! Míg én oda voltam, te addig babosgombócot ettél?

Az asszony falfehér lett az ijedségtől, s csak a fejét rázta.

– Dehogy, dehogy! Azt nem is magamnak csináltam, hanem kendnek...!

– Méghogy nekem! át akkor hadd látom, mi lakik a szívedben!

– mondta az ember, s a tükröt az asszony felé fordította.

– Szépen kérem kendet, bocsásson meg nekem! Soha többé nem fogom becsapni! – könnyögött bűnbánóan az asszony, és sietve elővette az eldugott gombócokat. – Tessék, itt van! Na de ki gondolta volna, hogy kend azzal a tükörrel meglátja, mi van elzárva a konyhaszekrényben. Ez aztán a csudálatos tükör!

Az ember magában jót derült a dolgon, miközben a gombócot falatozta.

Igen ám, de másnap az asszony fűnek-fának eldicsekedett, hogy milyen csodálatos tükröt talált az ura, s a bűvös jószágnak egy-kettőre híre ment a környéken. Már aznap este érkezett is küldönc az uraságtól.

– Mester uram, nagy kéréssel szalajtottak kendhez! Ellopták a kegyelmes úr féltve őrzött kardját! Kéreti hát kegyelmedet, ugyan keresse már meg azzal a csudálatos japán tükörrel! Üzeni, busásan megfizet majd érte.

– Na, végre ránk mosolygott a szerencse! Nem kell már többé cukorkát árulnod! – örült meg az asszony, s megveregette az ura vállát.

Az ember igencsak kínosan érezte magát, elvégre mégsem mondhatja meg az igazságot.

– Na, miért habozik kend annyit? Várja a munka! Nem akárki küldött kendért, hanem maga a kegyelmes úr!

Az asszony unszolására kénytelen-kelletlen mégiscsak elindult. A kastélyban már várták, s az uraság maga jött elébe.

– Bocsásson meg, mester, hogy sok dolga mellett idehívtam. Ma már későre jár, pihenjen hát meg nálam. Majd holnap keresse meg nekem azt a kardot!

Ezzel az embert bekísérték egy vendégszobába, s magára hagyták.

– No, most aztán kutyaszorítóba kerültem! Nincs más választásom, holnap reggel őszintén elmondom az igazságot, és bocsánatot kérek! – határozta el végül, s úgy döntött, hogy éjszakára mégiscsak meghál a kastélyban.

Ám éjnek idején egyszer csak nyílik a vendégszoba ajtaja, s az egyik cseléd oson be rajta.

– Ki az?

– Pszt! Mester uram! Jegy itteni cseléd vagyok. Őszintén bevallom kendnek, hogy én loptam el azt a kardot. Azt hittem, soha nem fog kiderülni, de megtudtam, kendet hívták a keresésére egy csudatükörrel! Elhoztam a kardot, de könyörgök, ne áruljon el! – s ezzel előhúzta a lopott jószágot.

– Na jó, most az egyszer megteszem, amit kérsz. De soha többé elő ne forduljon, hogy ellopod a másét! Nem árullak el, megígérem! – ezzel visszabújt a meleg paplan alá, s jóízűen aludt reggelig.

Másnap annak rendje és módja szerint visszaadta a kardot a gazdájának.

– Nagyszerű! Szavamra mondom, nem hiába japán tükör ez! Egy éjszaka leforgása alatt meglelte a kedves kardomat! – ámuldozott az uraság, s egy zsák aranytallért adott jutalmul a cukorkakészítőnek.

Az ember, a hátán cipelve a sok pénzt, hazasietett. Otthon az első dolga az volt, hogy a csempetükröt ízzé-porrá törje. S akkor végre úgy érezte, nagy kő esett le a szívéről.

A FOGHÍJAS ESZTERHÉJ

Réges-régen a hegyek tövében állt egy magányos, nádfedeles vén ház. Jámbor öreg házaspár éldegélt benne csendes békeességben. Szegények voltak, annyira szegények, hogy ha esett, a lyukas tetőn a víz is becsöpögött. Biz' isten rozoga s vén volt a házuk.

Se gyerekek, se unokájuk nem volt, semmi egyébük az égvilágon, csak egy helyre lovacskájuk, amit szerető gonddal ápolgattak-nevelgettek. Szép nagy lovacska volt, biz' isten pompás jószág.

Hanem egyszer megkívánta a lovacskát a farkas, s egy este, mikor igen megéhezett, és már szikrát szórt a szeme éhségében, lesomfordált a hegyről, le egészen a roskadozó házig. Belopózott a lóistállóba, s ott elbújt.

Igen ám, de a lótolvaj is kiszemelte magának a lovacskát, s el is határozta, hogy lesz, ami lesz, aznap este elköti a szép jószágot. Ha a vásáron eladja, jó pénzt kap majd érte. A lóköttő felmászott hát az istálló tetejére, s ott lapulva várta, hogy a két öreg nyugovóra térjen.

Ám aznap este a két öregnek nehezen jött álom a szemére. Feküdtek egymás mellett, s jóízűen beszélgettek.

– Mondd csak, Tata, te mitől félsz legjobban ezen a világon?

– Hát... emberek közt leginkább a rablótól.

Hallván ezt a tetőn lapuló lótolvaj, úgy érezte, mintha hájjal kenegetnék.

– Úgy biz a'! – gondolta magában, s a büszkeségtől csak úgy dagadt a melle.

– Hát te, Mama, te mitől félsz a legjobban?

– Én bizony nem mástól, mint a hegyen ólálkodó farkastól!

Hallván ezt az istállóban lapuló csikasz, úgy érezte, mintha hájjal kenegetnék.

– Úgy biz a'! Enyém is lesz a kendtek lova! – gondolta magában, s gonoszul megnyalta hatalmas szája szélét.

Ám ekkor hirtelen eleredt az eső. Tata fejére csipp, Mama fejére csepp! Csöpögött befelé az esővíz a lyukas tetőn. Az öregasszony rögtön felugrott fektéből.

– Te, Tata, ha jobban belegondolok, akkor a világon a legveszedelmesebb mégiscsak a foghíjas eszterhéj! Nincs annál

gonoszabb!

– Igazad van, az még a farkasnál is rettenetesebb! Itt van, ni, máris itt van!

A két öreg váratlan lármájától megijedt a csikasz, de a lóköető is.

– Ennek aztán a fele se tréfa! – gondolta a farkas. – Valami nálam is veszedelmesebb jött! Nem tudom, hogy miféle szörnyűség lehet az, hát jobb lesz, ha kereket oldok! – s azzal kiment az istállóból.

Igen ám, de a lótolvajnak is inába szállt a bátorsága, ráadásul mikor meghallotta, hogy lent megmozdul valami, váltig azt hitte, hogy a ló szabadult el.

– Hej, de kapóra jöttél most nekem, te lovacska! Rajtad legalább meglóghatok innen!

S ezzel leugrott a tetőről, egyenest a kimentő farkas hátára.

– Hű, a mindenit! Ez biztosan a foghíjas eszterháj! – gondolta halálra rémülten a csikasz, s futásnak eredt, ahogy csak a lába bírta.

– Hű, a mindenit! Ha ledob magáról, még nyakamat töröm! – gondolta a lóköető, s ahogy csak tudta, megmarkolta a farkas fülét.

Fájt a csikasznak az erős szorítás, de lélekszakadva rohant tovább, hátha lepottyan róla az a kapaszkodó rémség. Száguldott árkon-bokron át, de égből hullott terhét csak nem bírta lerázni magáról. Loholt egész éjjel, nyakában a fülébe csimpaszkodó lóköetővel.

Pitymallatkor, ahogy derengeni kezdett, nagyot nézett ám a lótolvaj, látván, hogy nem lovat, hanem egy farkast kapott a lába közé. A döbbenettől leesett az álla, s úgy elképedt a dolgon, hogy a csikasz megérezte ezt, s tüstént lependerítette a hátáról. A lóköető meg gurult, gurult, bele egyenesen egy jó mély verembe. Úgy beleszorult, hogy moccanni sem bírt.

Így szabadult meg a farkas veszedelmes terhétől.

Megkönnyebbült hát végre, s miután kifújta magát, összehívta az erdő vadjait. Elvégre a farkas az erdőben tekintélyes állat. Hívására egybe is gyűltek az erdő lakói, eljött a róka meg a nyestkutya, a medve meg a vadkan, a majom és a nyúl is.

– Ide hallgassatok! – szólt a farkas. – Baj van! Az este lementem a faluba, hogy egy kis jó lóhúst egyek. Egyszer csak

fölbukkant valami foghíjas eszterhéj nevű rémség, s szörnyen rám ijesztett. A nyakamba ugrott, s úgy elkapta a fülem, hogy hiába próbáltam, nem bírtam lerázni. Aztán futás közben mégiscsak leesett rólam, s belepottyant ebbe a gödörbe, ni! Meg kéne próbálnunk leszámolni vele. Mit gondoltok, mitévők legyünk? – kérte a többiek tanácsát.

– Szerintem az lenne a legjobb – szolt a nyestkutya, aki mindőjük közt a legeszesebb volt –, hogy az, akinek a leghosszabb közöttünk a farka, eressze le a verembe, s kötözze meg vele azt a foghíjas eszterhéjt!

– Úgy van! Jó ötlet! – helyeseltek a többiek.

– No, akkor álljatok sorba a farkatok hosszúsága szerint! – szolt a farkas, s hátsó felükkel előre sorba állította az egybegyűlteket. Végignézett a soron, s látta, hogy a leghosszabb farkok a majomé. De annyira hosszú volt, hogy erre-arra kunkorodott, mint valami kacskaringós inda.

– No, majom! A tiéd a leghosszabb! – mondta a farkas.

Nem tetszett ugyan a majomnak a dolog, de kénytelen-kelletlen mégiscsak leeresztette a farkát szép óvatosan.

A verem mélyén gubbasztó lótolvaj éppen azon törte a fejét, hogy ugyan mitévő lehetne, hogyan is juthatna ki szorult helyzetéből, amikor látja ám, hogy jön-jövöget lefelé valami hosszú-hosszú indaféle. Örömeiben ízibe elkapta.

– Hej, de kapóra jött ez most nékem! Ebbe kapaszkodva kimászhatok innen! – gondolta, s jó erősen megmarkolta a lelógó farkat. Nagy lendülettel rántott is rajta egyet.

Megrémült ám erre a majom!

– Jaj istenem! A foghíjas eszterhéj! Rákapott a farkamra! Gyertek, segítsetek, húzzatok gyorsan! – sivalkodott a majom.

A farkas meg a többiek együttes erővel húzni kezdték a majmot. De húzta ám a lóköttő is, ahogyan csak bírta, hiszen ő is szabadulni akart.

– Hórukk! Hórukk! – kiabálta az állatsereg.

S ahogy így cibálták-ráncigálták kétfelől, egyszer csak pucc!, a tövénél elszakadt a farkok. Úgy mondják, azóta kurta a majom farka, s a nagy erőlködéstől vörös még ma is a képe.

Itt a vége, fuss el véle!

FURFANGOSOK, KÓPÉK

A LÓCSISZÁR BOSSZÚJA

Hol volt, hol nem volt, élt egyszer valamerre egy Jaszohacsi nevű szegény lócsiszár. Lóvásárookra meg marhavásárookra járt, a lábasjóság csereberéjénél közvetített, s az ezért kapott pénzecskéből éldegélt, igaz, elég szűkösen. Lócsiszár léteére csupán egy girhes, vén gebét bírt úgy-ahogy eltartani.

Igen ám, de a szomszédjában lakó nagygazda istállójában szép, fényes szőrű paripák sorakoztak, nem is kettő, nem is három, hanem negyvennyolc.

– Ej, de jó is lenne, ha életemben akár csak egyszer vihetnék ilyen pompás jószágot a vásárra! Hogy elámulnának a csiszárkomáim meg a vásárnép! – gondolta gyakorta, s leste az alkalmas pillanatot, amikor a dologgal a nagygazdának előhozakodhatna.

– Gazduram! Ugyan, adja már kölcsön egy napra az egyik lovát! – állt elő a kéréssel egy napon, amikor a gazdával összetalálkozott.

– No, ha megígéred, hogy vásárszerte szétkürtölöd, hogy ezek az én lovaim, akkor nem bánom, elhajthatod akár mind a negyvennyolcat! – felelte a gazda némi gondolkodás után.

– Hogyne, hogyne, ha csak ez az ára! – fogadkozott Jaszohacsi.

Mivel a szavát adta, másnap meg is kapta a lovakat hiánytalanul. A helyükre bekötötte a saját gebéjét, s elindult a vásárba.

– Nahát, Jaszohacsi! Ez igen! Hát ezt meg hogy csináltad? – ámuldoztak a komái.

– Ugyan, ugyan! Semmiség az egész! A szomszédomban lakó nagygazda tönkrement, s el kellett adnia a lovait. Megvettem hát tőle majdnem mindet. Egy azért maradt neki is a sokból, egy kivénhedt gebe... – mondogatta fűnek-fának a lócsiszár.

Igen ám, csak hogy a nagygazda, kíváncsi lévén a lovai hírére, lopva Jaszohacsi nyomába szegődött, s kihallgatta, amit a kópé híresztelt felőle.

– Ó, te szószegő gazember! Még hogy nekem nincs más egyebem, csak egy girhes gebém! No várj csak! – mérgelődött, majd sarkon fordult, hogy még a lócsiszár előtt hazaérjen.

Jaszohacsi persze mit sem sejtve, jókedvűen jött meg a vásárból.

– No, gazduram, csodájára jártak ám a lovainak!

– Ó, te bitang! Tán azt hiszed, nem tudom, hogy mit híreszteltél rólam a városban? Te átkozott, te senkiházi, te...! – ordította magából kikelve a gazda, azzal fölkapta a keze ügyében lévő husángot, s dühében rásózott egy nagyot a lócsiszár gebéjére.

Hanem a szegény párát rossz helyen érhetette az ütés, mert azonmód kimúlt.

– No, most aztán mihez kezdjek? – morfondírozott a lócsiszár.

– Hát, ha már így történt, legalább a gebe bőrét eladom. Csak kapok érte egy kis pénzecskét... – gondolta.

Azzal megnyúzta a dögöt, s a megszáritott bőrrel a hátán elindult a városba. Útközben azonban szakadni kezdett a hó, s Jaszohacsi fedél után nézett, ahol meghúzhatná magát, míg a hófúvás alább nem hagy. Rá is akadt egy magányos házra.

Beállt az eresz alá, aztán kíváncsian belesett, mert bentről valami neszezést hallott. Nézi, nézi, hát látja ám, hogy odabent éppen egy tolvaj kotorászik a ládafiában. Ahogy így csöndben figyelt, egyszer csak megzördült a bejárati ajtó.

– Hű, milyen kutya hideg van ma! – jött haza a házigazda dideregve, és sietve a tűz mellé telepedett.

Jaszohacsi még látta, hogy a váratlan zajra a tolvaj sebtiben bebújt a ládába. Több se kellett a lócsiszárnak!

– Vándor jövendőmondó vagyok. A hóésés miatt nem tudok továbbmenni. Kérem, engedje meg, hogy kicsit megmelegedjem! – köszönt be a házba.

– Kerüljön csak beljebb! – nyitott ajtót a házigazda. – Hanem mondja csak, aztán miből jósol kelmed?

– Én biza lóbőrből!

– Nahát, az bizony ritkaság errefelé. De ha már úgyis itt van, nem jósolná meg az én jövendőmet is? – hozakodott elő kérésével a gazda.

Jaszohacsi sem kérette magát, tüstént elővette a lóbőrt. Aztán elkezdte a szélét morzsolgatni, de még meg is szagolgatta, hogy minél inkább jósnak tűnjék a gazda szemében.

– Ajjaj! Egy veszedelmes kísértet leleselkedik ám kendre! Lássuk csak, hol rejtőzködik? Aha, megvan! Ott lapul ni, a hátsó szobában, a láda fenekén! – kiáltott föl kisvártatva.

A gazda halálra rémült e szavak hallatán, s könyörögve fordult Jaszohacsihoz.

– Segítsen rajtam! Kérhet érte akármit, megadom!

Ekkor Jaszohacsi fogta magát, fölállt, s átsétált a hátsó szobába. A szoba közepére vonszolta a ládát, amelyben a tolvaj kucorgott, s rákiáltott:

– Na, most aztán fülön csíptelek, te beste lélek! Meglátott téged az én jó szemem! Készülj, mert ütött az utolsó órad!

A tolvaj erre rémületében reszketni kezdett, s rázkódott vele együtt a láda is.

– Jós uram! Száz aranytallért adok kegyelmednek, csak szabadítson meg ettől a ládától! – rimánkodott a házigazda.

– Kendnek csak száz rongyos, nyomorult tallért ér az élete? Ugyan, toldja meg még ötven arannyal! – alkudozott Jaszohacsi.

A százötven tallért zsebre vágta, a ládát meg jó szorosán átkötötte, s a hátára vette.

Bizony nem győzött hálálkodni a gazda, s az ajtóban mélyen meghajolt Jaszohacsi előtt.

– Hanem mondja csak kegyelmed, nem adná el nekem azt a csudálatos lóbórt? – szólt a gazda a távozó után.

– Hát bizony nem szívesen válnék meg tőle, hiszen ezzel keresem a kenyerem – vonakodott a hamis jós, de aztán mégiscsak ráállt az alkura, s eladta a lóbórt újabb száz tallérért.

Lám, egy rossz gebe bőrével indult el otthonról, s máris kétszázötven tallér lapult a zsebében, na meg egy beijedt tolvaj a hátán cipelt ládában. Vitte a súlyos terhet egy darabig, aztán a folyó hídján egyszer csak megállt.

– Hát veled meg mit csináljak, te tolvajfajzat? No, az lesz a legjobb, ha bedoblak a folyóba! – határozott fönnhangon, hogy még jobban ráijesszen az amúgy is megrettent tolvajra.

– Könyörgök, kímélje meg az életemet! Ami pénzem csak van, azt mind kendnek adom!

Így, miután Jaszohacsi a tolvaj ötven tallérját is megszerezte, egyenest szomszédjához, a nagygazdához sietett.

– Csak a jó ég tudja, hogy a gyarló embert hol segíti meg a szerencse! – köszönt be hozzá lelkendezve. – Képzeld, gazduram, mi történt velem! Elmentem a vásárra, hogy eladjam a gebém lenyúzott bőrét. Hát hallom ám, hogy a vitézek megint hadba készülődnek, s keresik a lóbőrt, a jó dobnak valót. Nézze csak, mennyi aranyat kaptam érte!

– Ez aztán a kedvemre való beszéd! Megyek, s én is eladom a lovak bőrét! – örvendezett a nagygazda. Hívatta tüstént a szolgálait, s azonnal megnyúzatta a lovait, mind a negyvennyolcat.

– Itt a lóbőr, a jó dobnak való! Tessék! háromszáz tallér az ára! – kínálták a portékát a vásárban a szolgák, de biz' hiába. Hisz a hadba készülődésből egy árva szó sem volt igaz.

Éktelen haragra lobbant a kárvallott gazda, s ráparancsolt a szolgálaira, hogy dobják be a folyóba a kópét, amiért így rászedte. Öreg este volt már, amikor a szolgák belopóztak a lócsiszárhoz, s Jaszohacsi már mélyen aludt. Se szó, se beszéd, csak belegöngyölték a paplanba, majd szorosan átkötötték, a vállukra kapták, s elcipelték a folyóig. Már éppen bele akarták hajítani, amikor sopánkodva megszólalt a lócsiszár.

– Nekem az se baj, ha bedobtok, de ha meghalok, akkor kárba vész a sok aranyam is, amit az udvarom végiben elástam!

Na, a szolgáknak se kellett ezt kétszer mondani! Letették ízibe a terhüket, s egymás hegyén-hátán tülekedve csörtettek vissza a lócsiszár házához. Jaszohacsi meg ott maradt a hídon a paplanba kötözve.

– Istenem, de cudar az élete annak, aki rosszul lát! – sóhajtozta maga elé egy vaksi fuvaros, aki halaskosarokkal fölmalházott ökrét vezetve éppen átkelni készült a hídon.

– No, ez épp kapóra jött! – gondolta Jaszohacsi megkönnyebbülve. – Irgalom a szegény szembajosnak! Irgalom a szegény szembajosnak! – kezdte hajtogatni, mintha valami imádságot mondogatna.

Meghallotta ezt a fuvaros, s odabotorkált hozzá.

– Hát kend meg mit csinál itt ebbe a paplanba tekerőzve?

– Tudja, kend, én igen rosszul látok. Megkértem hát a komáim tegnap este, hogy göngyöljenek bele ebbe a csodapaplanba, s hozzanak ki ide. Azóta megállás nélkül csak fohászok, hogy

„Irgalom a szegény szembajosnak!“, s csodák csodája, egy éjszaka alatt meggyógyult a szemem!

A balga fuvaros egyből elhitte a dolgot.

– Kendnek adom az ökrömet halastul, csak cseréljünk helyet!

Így is lett. Jaszohacsi elhajtotta a megrakott ökröt, a beteg szemű ember meg éppen hozzálátott a fohászzkodáshoz, amikor a földühödött szolgák visszajöttek.

– Na, te alávaló hazug! Most aztán megkeserülöd, hogy lóvá tettél minket!

Azzal fölkapták a szegény fuvarost, s paplanostól a folyóba hajították.

Ekkorra a lócsiszár is megérkezett a nagygazdához.

– Csak a jó ég tudja, hogy a gyarló embert hol segíti meg a szerencse! – köszönt be megint lelkendezve. – Ha gazduram a folyóba nem dobatott volna, ezt a tömérdek halat se kaptam volna! Igazán hálával tartozom érte kendnek! – s azzal megmutatta a finomabbnál finomabb halakkal teli kosarakat.

– Jaszohacsi! Hát ezt meg hogy szerezted?

– Semmiség az egész! Amikor a folyó fenekére értem, fogtam magam, s elindultam az orrom után. Egyszer csak mit látok, ha nem azt a híres Tündérpalotát! Már éppen indultam volna tovább, mikor elibém jött egy szépséges leányka, s betessékelt a palotába. Ott mindenféle ínycségekkal kínálgattak, s ráadásul – láthatja kelmed! – még ajándékokkal is elhalmoztak! Képzelve csak, gazduram, ha a magamfajta szerencsétlen flótás ennyi mindent kapott tőlük, mi minden jutna uraságodnak!

No, a gazdát se kellett biztatni! Sebbel-lobbal a folyóhoz rohant, s ráparancsolt a még mindig ott álldogáló szolgákra, hogy dobják be őt is a vízbe. Így is történt, s a gazdát azonnal elnyelték a habok. Nem is látta őt többé senki emberfia.

A TENGU MEG A CSODASUBA

Réges-régen élt valahol egy igen furfangos eszű ember. Egy napon gondolt egyet, s elhatározta, hogy rászedi a tengut, a hosszú orrú hegyimanót. Magához vett hát egy darabka bambuszcsövet, s azzal nekivágott a hegynek.

Amint felért a Tengu-székének nevezett sziklához, leült, a szeméhez emelte a bambuszcsövet, és körbe-körbe tekingetett, mint aki a messzi tájat fürkészi. Majd egyszer csak elkezdett fennhangon lelkendezni:

– Ez aztán a csudálatos! Még ilyen! Hisz ezzel ezer mérföldre is ellátni! Ez igen! Nahát! A Hudzsi tetején egy legényember vetkezik! No lám, most meg tetvészkedni kezdett! Nicsak! Amott egy szemrevaló lányka fürdőzik éppen a tengerben! Hm! Ez ám a szívderítő látvány!

Így forgolódott lármázva ide-oda, amikor egyszer csak a háta mögött megmozdult valami.

– Hát tényleg annyira jól látni? – kérdezte egy hang, de a gazdája nem látszott semerre.

– De még mennyire jól, Tengu uram! Kendet ugyan éppen nem látom, de biztos magán van a láthatatlanná tévő kurtasuba... – mondta az ember. – Olyannyira jól látszik minden, hogy aki egyszer ebbe belekukkant, nem bírja az abbahagyni!

– Ugyan add már ide, hadd lám én is! – kérte a tengu.

– Szó se lehet róla! Már hogyis adhatnám egy vadidegen kezébe, akiről azt se látom, kiféle-miféle! Hová gondol? Még hogy az én féltett messzelátómat!

Hát, ahogy ezt kimondta, abban a szempillantásban ott termett előtte a tengu, a hosszú orrú hegyimanó.

– Én vagyok az, a környék tenguja!

– Csakugyan? A hegyimanó? Örülök, hogy láthatom.

– Na, add már ide, mutasd már! – nyúlt a csőért a szőrös kezű tengu. Már alig bírta türtőztetni a kíváncsiságát.

– Jól van, jól van, adom már... – mondta a férfi, de a keze félúton megállt, mintha meggondolta volna magát.

– Hanem ide figyeljen, Tengu uram! Ez a messzelátó nekem ritka kincsem, párját nem találni szerte Japánban. Ha odaadom, kend meg elbújik vele a láthatatlanná tévő kurtasubájába, akkor én

bizony pórul járok. Hanem mondja csak, mi a kend legföltettebb kincse?

– Hát... a legföltettebb éppen ez a kurtasuba.

– No, akkor amondó vagyok, hogy tegye csak le szépen azt a subát, ide ni! Mert ha le nem teszi, én ezt a csodacsövet efféle mutatványosnak, villámsebesnek biz' oda nem adom!

– A subát, azt nem adhatom! – fordult el a tengu, magához szorítva a nyakába vetett szalmasubát.

– No, akkor én sem a messzelátót!

– Csak egy kicsit engedj belelesnem!

– Ha annyira akarja, hát cseréljünk!

– Na, jól van! – állt rá az alkura a tengu. – Akkor cseréljünk egy kicsit!

Így is lett, a látcső meg a kurtasuba gazdát cserélt. A tengu tüstént pásztázni kezdte a tájat az üres bambuszcsővel, s a fejét csóválta.

– Ez meg hogy lehet? Hisz nem látok az égvilágon semmit! – dünnyögte, majd megfordította a csövet, s a másik vége felől is belenézett. Persze úgy sem látott semmit. De csak nem bírt beletörődni, hol erről, hol arról hunyorgatott a csőbe, amikor hirtelen megszólalt valahonnan az ember:

– Tengu uram! Nem ért még a dologhoz eléggé. Próbálgassa egyre-másra, előbb-utóbb majdcsak meglát valamit! Én meg addig térélok-fordulok egyet kend helyett! – mondta, s hátán a láthatatlanná tevő kurtasubával visszament a falujába.

Útban hazafelé próbaképpen betért a gombócsütő boltjába. Persze senki se vette őt észre, ezért kihasználva a ritka jó alkalmat, teleette magát frissen készült, finom gombóccal. A gombócsütőnek szeme-szája tátva maradt a csodálkozástól, amikor látta, hogy a nyárspálcára szúrt gombócok – egyik a másik után – felemelkednek, majd eltűnnek a levegőben.

– Segítség! Kísértet! Gombócfaló kísértet!

A kiabálásra összefutottak az emberek. Ám a jóllakott férfi úgy gondolta, hogy mára már ennyi elég lesz, kajánul elmosolyodott, s degeszre tömött hasát simogatva hazaballagott.

Igen ám, de amint otthon átlépte a küszöböt, belébotlott a feleségébe, aki – kezébe lampionnal – éppen az ura keresésére

indult volna. A papírlámpás lángot kapott, s lángolt vele együtt a kurtasuba is.

– Jajjaj, megégek! – óbégatott a férfi.

Meglepődött ám az asszony, de a férfi is, és amíg jajveszékelt, a csodasuba bizony hamuvá égett. Sebtében nekilátott összesöpörgetni, összeterelgetni a hamut, de nem sokra ment vele. Hanem ahogy nézi, a hamus keze nem látszik!

– Aha! Tehát a hamu is hatásos! – gondolta. Azonmód pőrére vetkezett, s bedörzsölte magát a csodasuba hamujával.

– No, asszony! Látszom-e még?

– Nem látszol, sehol se látszol. Hát ez meg hogy lehet? – ámuldozott az asszony, aki az egészből semmit se értett. Tekingetett, forgolódott körbe-körbe, mígnem hallotta, hogy az ura – éppen az orra előtt – betette az ajtót. Emberünk mindennél jobban szerette a finom rizsbort, a szakét, s azt gondolta, most végre alaposan benyakalhat. Elindult hát a szakéspincébe, s belopózott. A szakésgazdánál éppen egy tele hordóból fejtették a rizsbort, s azonmód flaskákba öntötték. A hordó láttán nagyot nyelt az ember, de azért megvárta, hogy mindenki elmenjen. Mikor végre egymaga maradt, nekiesett a hordónak, és ivott, ivott, nyelte nagy kortyokban a jó szakét, ahogy csak a torkán lefért. Már a szája szélén is kicsordult, de ő csak nyelte, vedelte, míg végül részegen össze nem esett a hordó mellett.

Másnap reggel, hogy a szakésgazda emberei fölkelnek, megtalálják az üres hordót, s hallják ám, hogy valaki hangosan horkol, de látni nem látnak egyebet, csak egy részegálmos, tátogó-nyámnyogó száját. Persze a szakétolvaj mit sem tudott róla, de míg a rizsbort vedelte, a szája széliről lemosódott a hamu.

– Segítség! Valami mumus-száj van itt! – kiabálták össze a szolgák a közelben lévőket. A lárma fölriadt a jóízűen hortyogó ember is, s menekülésre vette a dolgot.

– Hé! Vigyázat! A kísértet-száj elinalt, még meglóg! Gyerünk, kapjuk el! – tódult utána a népes sereg.

– Mumus! Mumus! Fogják meg! – kiabálták az üldözői.

Az ember elvergődött valahogy a hídig, ám addigra mindkét irányból elvágták az útját. Egy tapodtat nem mehetett se előre, se hátra.

– Ej, de kár, hogy nincs tovább! – gondolta, s ezzel zsupsz!, átlódult a hídon, bele a folyóba. A víz rögvest lemosta róla a hamut, s előbukkant a pucér kópé.

– Jé, hát ezt a fickót néztük kísértetnek? – ámuldoztak az emberek.

– Ez aztán az agyafúrt szakétolvaj!

– Bizonyára ő volt a gombócfaló is! – mondogatták a hídon a báméskodók, akik vagy nevték, vagy kővel hajigálták.

Mi tagadás, pórul járt az emberünk, de a tengu, az járta meg csak igazán! Reggelig az üres csővel bajlódott-kínlódott. Ám okulhatott a kemény leckéből, mert – úgy mondják – azontúl nem szívesen mutatkozott az emberek színe előtt.

A KÖTÉLHÚZÓ KAPPA

Valamikor, hajdanában volt egy falu, amelyet egy kisebb folyócska szelt ketté. Lakott ebben a folyóban egy roppant erejéről hírhedt kappa, azaz vízimanó, akinek az volt a szokása, hogy a későn este arrajárókat kötélhúzó-viadalra hívta ki, majd kötélhúzás közben szép lassan, észrevétlen belevonszolta a gyanútlan embereket a folyóba.

Történt egy napon, hogy a falu legerősebb legénye, Tagoszaku éppen kissé pityókásan ballagott hazafelé a folyóparton, mikor egyszer csak utána szólt valaki.

– Hé, te fickó! Várj csak!

Tagoszaku megfordult, de mivel nem látott maga mögött az égvilágon senkit, tovább ballagott.

– Hé, fickó! – szólt utána újfent az előbbi hang.

A legény megállt, s szemét hunyorgatva a víztükröt fürkészte. Észre is vett a sötét vízben egy nyálkásan csillogó alakot, aki egyenesen feléje úszott.

– Vagy úgy! Ez bizonyára a kötélhúzó kappa lesz. No, akkor most megréfálok egy kicsit, legalább kitisztul a fejem – gondolta, s odaszólt a közeledőnek:

– Ó, hát te vagy az, kappa!

– No, fickó, gyere, s húzzál velem kötelet!

– Nem bánom, felőlem húzhatunk, csak előbb gyere ki a vízből!

A kappa kimászott a partra, s akkor látja ám Tagoszaku, hogy alighanem még gyerek lehet, hiszen a derekáig is alig ér. Jókora kötelet tartott a kezében, s annak egyik végét a legény felé nyújtotta.

– No, fickó, az lesz a vesztes, aki ezt előbb elengedi, tudod-e?

– Persze, hogy tudom, hogyne tudnám!

Gyöngécske teremtésnek látszott a kappa, s Tagoszaku biztos volt a maga győzelmében. Igen ám, de amint nekiveselkedett a kötélnak, s húzni kezdte, akkor érezte csak, hogy a kappa rettentően erős.

Már majd megszakadt a nagy erőlködéstől, ám a kappának még a szeme sem rebbent. Sőt! Szép lassacskán elkezdte a tagbaszakadt legényt a víz felé vonszolni.

– Hű, a mindenit! Erre nem számítottam! A végén még tényleg belerángat a vízbe! – ijedt meg a legény. – Csakhogy elengedni sem

merem a kötelet, mert a fene se tudja, hogy akkor mit művel majd velem!

Lám-lám, a tréfa egészen komolyra fordult, s ettől úgy elszállt Tagoszaku részegsége, mint a füst!

– Nem baj, nincs még veszve semmi! – gondolta. – Többet ésszel, mint erővel!

– Ide figyelj, te kappa! Ugyan pihenjünk már egy csöppet! Reggel óta egy falatot sem ettem, s pokolian megéheztem a nagy erőlködésben. Nem bírom már tovább. Várj egy kicsit, amíg hazaszaladok, s bekapok valamit!...

– Igaz, ami igaz, üres hassal nem lehet küzdeni. Az éhes ember gyöngé, s a gyöngét legyőzni nem dicsőség! Nem bánom, egyél valamit... De várj csak! Majd én megyek, s hozok neked halat – felelte a kappa, s azzal beugrott a folyóba.

– Ez az, most kell kerekét oldanom! – gondolta a legény. Már éppen indult, amikor a kappa egy óriási ponttyal a kezében fölbukkant.

– Hát te meg hová mész? – szólt az elosonni készülő legényre.

– Há... há... hát nem azt mondtad, hogy fogsz nekem halat?... Gondoltam, hazaugrok egy lábósért, amiben megfőzzük! – habogott Tagoszaku.

– Arra ugyan ne legyen gondod! Ül csak le oda, ni, aztán figyelj, hogy mit csinállok! – parancsolt rá a kappa, és nekilátott az ételkészítésnek. A ficánkoló ponttyot fél kézzel leszorította, a másik kezével meg a fejétől a farkáig végigsimította, mire az mozdulatlanul merevedett. Majd hüvelykujjának hegyes körmével, akárcsak valami késsel, fölbontotta a halat, aztán falatnyi darabokra folszeletelte, s néhány szempillantás alatt már készen is állt a pompás halastál.

– No, egyél, aztán folytassuk a versenyt! – kínálta a legényt.

– Köszönöm a szíves invitálást, s bizony elfogadom! – felelte Tagoszaku, és bekapott egy falatot. Ám evés közben így okoskodott:

– Ha most egy-kettőre befalom az ételt, mehetek rögtön kötelet húzni, bár egy csöppet sem fűlik hozzá a fogam. Akkor pedig nincs más megoldás, mint hogy lassan kell ennem, olyan lassan, amennyire csak tudok. Jól van, eleszegetek itt virradatig, aztán meg

majd csak lesz valahogy... – s hosszasan rágta a falatokat. Rágott csak, rágott ráérős-kényelmesen.

A kappa nézte egy darabig a legényt, majd kezdte a türelmét elveszíteni.

– Te fickó, mondd csak, miért eszel te ilyen lassan? Nyeljed már egy kicsit tempósabban, aztán menjünk, s folytassuk a viadalt!

– Hidd el, én is szeretnék már minél előbb megmérkőzni veled. De, tudod, nekem nem szabad az evést elkapkodnom.

– Aztán miért nem?

– Mert ha lassan eszem, erősebb leszek. Neked is jobb érzés, ha erős embert győzhetsz le.

– Az már igaz.

– Tudod, ha gyorsan eszem, a falat is gyorsan átszalad rajtam, és az annyi, mintha nem is ettem volna. Akkor pedig nem tudok kiállni ellened.

– Hm! Ebben lehet valami. Nem bánom, egyél hát lassan, de olyan gyorsan, ahogyan csak tudsz!

– Eszem már, eszem már! – bólogatott Tagoszaku, aztán mint addig, ráérősen falatozgatott tovább.

A kappa csak várta, várta, hogy a legény az evést befejezze. Majd mégiscsak elunta a dolgot, fölállt, s nyugtalanul föl-alá járkált a parton. Közben lassan pirkadni kezdett, s a kappa rájött a csalafintaságra.

– Lejárt az időm, kifogtál rajtam! Ezúttal te győztél! – mondta végezetül, majd sarkon fordult, s eltűnt a folyó hullámai közt.

GONBÉ, A KACSAVADÁSZ

Valamikor, réges-régen élt egy Gonbé nevű vadász. Minden esztendőben, amikor beköszöntött az ősz, seregestül jöttek a vadkacsák, s Gonbé el-eljárt a hegyek között fekvő láptóhoz kacsát fogni.

Egy szép napon aztán így okoskodott:

– Ha most elsütöm a puskámat, akkor legföljebb ha egyet lőhetek. Vajon mit kéne tennem, hogy egyszerre vagy százat megfoghassak?

Ettől kezdve éjjel-nappal csak ezen járt az esze, s addig-addig törte a fejét, míg végre eszébe jutott valami. Fölment a láptóhoz, és vagy egy tucat kibelezett úritököt bedobott a vízbe. A kacsák eleinte gyanakodva méregették, kerülgették a víz színén úszkáló tökhéjakat, de aztán megnyugodtak, egyre közelebb merészkedtek hozzájuk, rájuk telepedtek pihengetni, csőrükkel csipkedték, játszadoztak velük. Ekkor aztán Gonbé vett egy újabb tökhéjat, s mint valami sisakot, a fejére tette. Majd fején a „tököddővel“ besétált a vízbe, alábukott, becserkészte a kacsákat, s egy-egy zsineget kötött mindegyiknek a lábára. A zsineg másik végét pedig a saját derekára csomózta. Miután szép sorjában vagy száz kacsát megkötött, azt gondolta, ennyi már elég lesz. Épp indult kifelé a tóból, amikor óvatlanul egy nagyot tüszentett. A kacsák megrémültek a nagy csattanástól, egy szempillantás alatt szárnyra kapott az egész sereg, s Gonbéval együtt a magasba röppentek.

– Segítség! Segítség! – óbégatott a vadász, miközben a kacsák röppültek vele hegyen át, völgyön át, egyre messzebbre.

Csakhogy a zsinegek idővel elszakadoztak, Gonbé meg lezuhant. Zuhant csak, zuhant, egészen addig, mígnem egy fenyőfa csúcsán kötött ki. Igen ám, de az a fa olyan szédítő magas volt, hogy Gonbé sehogy sem bírt lemászni róla.

Mást nem tehetett, elkezdett hát megint óbégatni:

– Segítség! Segítség!

Meghallotta ezt odalent egy ember, akinek a háza épp a fa alatt állt. Hozott is rögtön néhány jókora létrát. Ötöt vagy hatot összekötözött, s ezen aztán Gonbé lemászhatott végre.

– Hát kenddel meg mi történt? – kérdezte tőle a megmentője, amikor földet ért.

Gonbé szép sorjában elmesélte neki a dolgot.

– No, innen bizony nem lesz könnyű hazavergődni! Hanem mondja csak kend, nem állna be inkább dolgozni énhozzám?

– át, úgy látszik, nincs más választásom, mint hogy kendhez elszegődjek.

– No, akkor jöjjön kend, és segítsen nekem krumplit ásni!

Így is lett, s másnap Gonbé a gazdával elindult a hegyre krumplit ásni. Csakhogy az a krumpli olyan hatalmas volt, hogy hiába húzták vagy százan, nem bírtak vele. Húzták csörlővel, húzták csigával, és közben váltig csak egymást buzdították, hogy húúúzd meg!, húúúzd meg! S újra meg újra nekiveselkedtek a szörnyű nagy krumplinak. Egy kerek napba telt, míg kihúzták. Ám mivel óriási gödör maradt a helyén, hozzá kellett fogni a lyukat betemetni. Egyszer csak Gonbénak megcsusszant a lába, és zutty!, belepottyant a jókora gödörbe. Sok volt ott az ember, így a kutya se vette észre, hogy Gonbé hiányzik, hát szépen betemették.

A vadász odalent megint törhette a fejét.

– Sebj! Hisz a pocok is a föld alatt él, mért ne tehetném hát én is! Majd úgy csinállok, mint az! – gondolta, s két kezével a földet vájva fúrta-tolta magát előre. Kapart csak, kapart, mígnem egy kút fenekén kötött ki.

Igen ám, de az a kút olyan szörnyen mély volt, hogy Gonbé sehogy sem bírt kimászni belőle. Nem tehetett mást, elkezdett hát megint óbégatni:

– Segítség! Segítség!

Meghallotta ezt odafönt az az ember, akié a kút volt. Hozott is rögtön néhány jókora kötelet. Ötöt vagy hatot összekötözött, s ezen aztán Gonbé fölmászhatott végre.

– Hát kenddel meg mi történt? – kérdezte tőle a megmentője, amikor fölért a földre.

Gonbé töviről-hegyire elmesélte neki a dolgot.

– No, innen bizony nem lesz könnyű hazavergődni! Hanem mondja csak kend, nem állna be inkább dolgozni énhozzám?

– Hát úgy látszik, nincs más választásom, mint hogy kendhez elszegődjek.

– No, akkor jöjjön kend, és segítsen nekem hordót vasalni!

Így is lett, s másnap Gonbé a gazdával hozzálátott a ház mögött, hogy a hordón a régi vaspántokat kicseréljék. Csakhogy az a hordó olyan rettentő nagy volt, hogy bár húzták a vaspántot, amennyire az erejükből tellett, de csak nem bírtak vele. Kalapácsot hoztak, azzal noszogatták, azzal feszegették. Egyszer csak az ócska pánt elpattant, s akkorát rúgott, hogy Gonbét messzire röpítette.

Röpült csak, röpült, egészen addig, mígnem egy kolostor tetején kötött ki.

Igen ám, de az a tető olyan irdatlan magas volt, hogy Gonbé sehogy sem bírt lemászni onnan. Mást nem tehetett, elkezdett hát megint óbégatni:

– Segítség! Segítség!

Meghallották odalenn ezt a boncok. Hoztak is rögtön vagy száz paplant, mindet összevarrták, majd a széleinél megmarkolták vagy százan, s kifeszítették, mint egy óriási ponyvát.

– No, ugorhat kend!

Gonbé bizony nem sokat teketóriázott, megcélozta a kifeszített nagypaplant, s azzal leugrott. Hanem a zuhanás lendületétől felröppent a hatalmas paplan széle, s a sok bonc is röpült vele.

A száz kopasz fej összecsattant fönt, a levegőben, s a koccanástól akkora szikra keletkezett, hogy a száz paplan egyből lángra kapott. Hamuvá lett mindahány, meg a kolostor is, de véget ért ezzel Gonbé meséje is.

KÉRDEZZ – FELELEK!

Réges-régen volt valahol egy buddhista templom. A templomkapu előtt meg a gőzbuktás pék boltja állt, ahol egy kisinin dolgozott.

Történt egy napon, hogy a boncot elhívták imádságot mondani egy úri házhoz.

Hogy a templom ne maradjon vigyázó szem nélkül, megkérte a pap a pék kisininát, ügyeljen a templomra, míg ő odavan. A kisinin elüldögélt egy ideig a templom végiben, de nemsokára ráunt a tétlen ücsörgésre, s énekelni kezdett:

– Idesüss, kis kopasz!

Látom, hasad teli.

Sorold csak szaporán,
mi volt a reggeli?

– Hát csicseri borsó,
meg szózott csicsóka,
fekete fuszulyka,
hózzá vörös paszuly,
bojtorján gyökere,
bambusz zsenge rügye,
tündérrózsa gumója,
borsfa csípős bogyója,
puhára főtt retek,
tarólevél nyele...

Lám, csupa zöldség a
boncok eledele!

Így fújta ugrabugrálva egy ideig, mígnem ebből is elege lett.

– Ejnye, de soká marad! Jöhetne már, eluntam egyedül. Vagy menjek inkább haza? – dünnyögte magában, mikor a bejárat felől beköszönt valaki.

– Kérem szépen!

– Na, végre jött valaki! – sietett a kisinin az ajtóhoz.

Egy szerzetesféle állt ott, aki illendően meghajolt előtte.

– Vándorszerzetes vagyok, s azért tértem be ide, hogy próbára tegyem a katekizmusban való jártasságomat.

– Hát... – vakarta meg a fejét zavarában a kisinin. – Mi a csuda is az a katekizmus? Aha! A múltkorában is járt erre egy ilyesféle vándorszerzetes, s akkor hallottam, hogy csak kérdezett,

csak kérdezett, a boncunk meg rendre felelgetett neki. Biztosan az lesz a katekizmus! – gondolta magában. – Elvégre azt mégse mondhatom neki, hogy menjen csak szépen tovább dolgavégezetlen, mert nincs itthon a boncunk. No jó, majd én megpróbálok megfelelni neki! – határozott végül.

– A boncunk most éppen nem tartózkodik itthon, ezért én fogom őt helyettesíteni. Kérem, várjon egy keveset! – mondta a kisinás, s azzal bement a bonc szobájába. Ott magára vette a pap miséző ruháját, majd visszatért, s leült szemközt a vendéggel.

A vándorszerzetes mozdulatlanul ült egy kis ideig, majd két-két hüvelyk- és mutatóujjából kis karikákat formálva maga elé tartotta a kezét.

A kisinás értetlenül nézte egy darabig a föladványt, majd gondolt egyet, magasba emelte a karját, és a kezét összekulcsolta a feje fölött. A szerzetes erre bólintott egyet, aztán föltartotta az egyik ujját, és kérdően nézett a fiúcskára.

– Nicsak, egy ujj! Ha ő egyet mutat, én mutatok ötöt! – töprengett a kölyök, s maga elé tolt a széttárt tenyerét.

A szerzetes megint csak elégedetten bólintott, s feltartotta három ujját. Nagyon nézett erre a kisinás, majd elöntötte a méreg.

– A teremburáját! Ez tudja, hogy én csak egy inasgyerek vagyok a gőzbuktás péknél, és csúfot űz belőlem! Na, ebből elég volt, én nem csinálom tovább! – és sértődötten orrot mutatott a vendégnek.

– Megértettem a leckét, mester! – mondta alázatosan a szerzetes, majd udvariasan meghajolt és távozott.

A bonc közben hazafelé tartott, s a templom kapujában összetalálkozott a vándorszerzetessel.

– Ne haragudjon, hogy így, ismeretlenül megszólítom! Én e templomnak a papja vagyok. Egész nap oda voltam, épp most értem haza. Ha engem keresett, kérem, jöjjön vissza velem!

– Most már semmi dolgom: ami volt, az elintéződött. Épp az előbb kaptam kiadós leckét az ön tanítványától. Én maradtam alul, ezért már megyek is – válaszolta a szerzetes.

– No és mit mondott önnek az a kölyök? – kérdezte elképedve a bonc.

– Először, karikákat formálva az ujjaimból, azt kérdeztem tőle: a Nap és a Hold ugyan mire valók? Ő, kezét a feje fölött összekulcsolva, azt felelte: hogy a világot beragyogják. Erre én egy ujjamat tartottam eléje, hogy figyelmeztessem a régi mondásra, miszerint egy buddha – egy test. Ő viszont öt ujját tárta elém, úgy mutatván, hogy ötszörös a buddha bölcsessége. Legvégül három ujjamat meresztve kérdeztem: no és a Végtelen Fényesség Három Buddhája? Erre ő ujjával az orra elé bökött, jelezvén, hogy itt van ni, az orrod előtt! Eszes kis tanítvány, szavamra mondom! Hálásan köszönöm hát a leckét! – búcsúzott a vándor, azzal mélyen meghajtotta magát, és kilépett a kapun.

A bonc besietett a templomba.

– Hé, te kölyök! Hazajöttem. Túl nehéz dolgot bíztam rád, ne haragudj érte! Na de mondd csak, mit kérdezett tőled az iménti szerzetes?

A kisasas még mindig pulykavörös volt a dühtől, amikor a boncra nézett.

– Az a tetves kopasz! Azt hitte, hogy én csak egy kis hülye pékinas vagyok, és csúfot akart űzni belőlem! Azzal jött, hogy a katekizmust akarja kérdezni. Karikákat csinált az ujjából, gúnyolódva, hogy a ti gőzbuktátok csak ekkorka! Ugyan, hová gondol, ekkora ni! – mutattam neki, és a karommal olyan nagy kört formáztam, amekkorát csak bírtam. Aztán azt kérdezte, egynek mi az ára, mire én az öt ujjammal mutattam, hogy hány garas. Erre ő azt ajánlotta, hogy adjam háromért. Mire én nagyon mérges lettem, s orrot mutattam neki. Nem tudom miért, de szépen megköszönte, és elment. Ne tessék rám haragudni, de nagyon elegem lett belőle, hogy egyedül vigyázzak a templomra! – mondta a kisasas, és nagyot sóhajtott.

Látván a kisasas mérges ábrázatát, a bonc egy szót sem szólt, csak jóízűen kacagni kezdett.

A MACSKA NEVE

Hol volt, hol nem volt, élt egyszer egy idős házaspár. Gyermeük nem lévén páros magányban éldegéltek, amúgy csöndes-öregesen.

Történt egyszer, hogy valaki megajándékozta őket egy kismacskával.

– Ide figyelj, Mama! – szólt egy napon az öregember. – Adni kéne ennek a macskának valami jó nevet. De olyat, hogy mindenkinek az erő jusson róla az eszébe.

– Igazad van, Papa. Mi lenne, ha mondjuk Benkének hívnánk? Hiszen Benké jeles vitéz volt.

– Ugyan már, Mama! Hiszen ez nőténymacska! Hogyan is adhatnánk neki férfinevet?! – csóválta a fejét az öreg.

– Persze, persze, igaz is... Hát akkor legyen Tomoe Gozen a neve!

Ez a híres asszony egy Kiszo Josinaka nevű vitéznek volt a felesége, s arról nevezetes, hogy lovon s páncélban vonult csatába a férje oldalán.

– Cicc! Tomoe Gozen, cicc! – ízlelgette a nevet az öreg, de sehogy se tetszett neki.

– Túl hosszú! Beletörök az ember nyelve. Valami jobb kéne! Hát ahogy így fontolgatták, latolgatták a kis jószág nevét, egyszer csak beállított hozzájuk az egyik szomszéd.

– Hát kend meg, bátyám, min töprenkedik úgy? – fordult a jövevény a macska előtt ülő öreghez. – Valami baja van tán szegénykének?

– Semmi, semmi! Csak a nevéen töröm a fejem. Valami erőt hirdető nevet szeretnék, de nem jut az eszembe semmi kedvemre való.

– Ugyan már, mit kell azon annyit rágódni! Hát mért nem hívja kend Tigrisnek? Elvégre az állatok között mégis csak az a legerősebb!

– Milyen igaza van! Tigris! Ez jó lesz! – bólogatott az öreg. Így hát abban maradtak, hogy a macskát Tigrisnek fogják szólítani.

Hanem másnap benézett hozzájuk a másik szomszédjuk is.

– Hogy hívják a cicust? – kíváncsiskodott.

– Szeretnék, ha erős macska válna belőle, ezért elneveztük Tigrisnek.

– No, bátyámuram, ha valóban erős nevet szeretnének, akkor miért nem hívják inkább Sárkánynak? Hiszen a szólás is úgy tartja, hogy a Tigrisnél a Sárkány előbbre való!

– Való igaz! – helyeselt az öreg, s a macskát átkeresztelte Sárkányra.

Igen ám, de egyszer meghallotta a különös macskanevet a szemközt lakó ember.

– Milyen furcsa neve van ennek a macskakölyöknek! Még hogy Sárkány! Ki hallott már ilyet? – gúnyolódott.

Erre az öreg elmesélte neki, hogy s mint lett a kismacskából Sárkány. Hanem a szemben lakó ember kinevette:

– Ugyan miket beszél kend, bátyám! Hiszen ha az égen felhő nem lenne, hogyan is tudna a sárkány fölrepülni? Márpedig ha a felhő a sárkánynál gyöngébb lenne, nem bírná azt az égen megtartani!

Kissé zavarba jött az öreg a pirongatásra, de mert igazat adott a szemben lakónak, hát ettől kezdve Felhőnek szólította a macskát.

Egyszer aztán meglátogatta őket a szomszédos faluban lakó atyafiuk.

– Hallom, hogy nálatok Felhőnek hívják a macskát! De gondold csak bele, sógor, ha elkezd fújni a szél, bizony elsöpri az égről a felhőket! Ha igazán erős nevet akarsz, akkor hívd inkább Szélnek a cicádat!

A sógor érvelése meggyőzte az öreget, s a kismacskát attól kezdve Szélnek szólították.

Ám néhány nap múltán betoppant hozzájuk a hátsó szomszédjuk.

– Most jut csak eszembe, hogy kendtek nemrégiben kaptak egy kismacskát. Ugyan mi lett a neve?

– Szélnek neveztük el. Ugye jó név? – bátortalankodott az öreg, s azzal elmesélte miként cserélődött a macska neve Tigrisről Sárkányra, arról Felhőre, s a végén Szélre.

– Álljunk csak meg! – intette le a szomszéd. – Ha jobban meggondoljuk, akkor van ám valami, ami még a szélnél is erősebb! Na, mit gondol, bátyám, mi az? – adta föl a találós kérdést.

– Hm? Vajon mi lehet az? – töprengett az öreg.

– Hát a fal, bátyám! A fal! Mert fújhat a szél bármilyen erősen, azért a ház falát mégsem tudja ledönteni!

– Az már igaz! – egyezett bele az öreg, s a macska nevét Falra változtatta.

Hanem a ház, amelyben az öregek éltek, legalább olyan vén volt már, mint a lakói, így hát sok volt benne az egér is. Itt is, ott is öklömnyi egérlukák tátongtak a falon.

– Te, Papa! Nem gondolod, hogy azért van még valami, ami a falnál is erősebb? – kérdezte egy reggelen a feleség, amikor megakadt a szeme a lyukakon. – Nézd csak, milyen lesz a fal, ha az egér kirágja!

– Igazad van, Mama! Erre nem is gondoltam! Márpedig akkor nincs más választásunk, mint hogy Egérnek kell hívnunk a kismacskát...

– No de várj csak, Papa! Hiszen előbb-utóbb ez a kölyökmacska is fölnő. S ha nagy lesz, akkor egerészni fog! Vagyis az egérnél is erősebb lesz, ugye?

– Bizony, Mama! A macska a világon a legerősebb! – hagyta jóvá az öreg.

Így lett végül is a macska neve: Macska!

A NYESTKUTYA ÉS A RÓKA

A BERETVÁS RÓKA

Valamikor, réges-régen a hegyek rengetegében élt egy róka, aki hírhedt bűbájos és csínytevő volt. Az emberek csak beretvás rókának hívták, mert a hágón átkelőket mind egy szálig csúful rászedte, s úgy megberetválta, hogy egy árva hajszál nem sok, de annyi sem maradt a fejükön.

– Hát nincs köztünk egy se, aki ép fővel térhetne haza a hegyről? – mondogatták a falubeliek, mintha csak ez volna a szavuk járása.

– Na hát majd én elmegyek és móresre tanítom azt a rókát! – állt elő egyszer egy rátarti legény.

– Ejnye, hát nem félsz, hogy téged is megkopaszt? – intették a komái, de hiába.

– Ugyan már! Az én eszemen nem jár túl, annyi szent! – felelte magabiztosan a legény, azzal fogta magát, s útnak indult.

– Na, te bűbájos, gyere csak elő! – hívta a rókát, amikor felért a hágóhoz. Hát ahogy ezt kimondta, aranyvörös, bozontos farkát csóválva máris ott termett előtte a róka.

– Na, te drágalátos! Hát te vagy az, aki mindenkivel a bolondját járatod! De bennem aztán emberedre akadtál! Hiába is próbálsz, rajtam ugyan ki nem fogsz! – kiáltotta hetykén, s elindult a róka után.

Az ment egy darabig, majd hirtelen megállt, fölkapott néhányat egy datolyaszilvafa levelei közül, és a fejére tette. Ezután pördült-fordult, s egy szép menyecske képében bukkant elő a datolyaszilvafa törzse mögül.

– Ez igen! Jól csinálja! – ámuldozott a legény.

Eközben a menyecskévé változott róka odasétált Dzsizó bódhizattva útszélen álldogáló szobrocskájához, az ölébe vette, majd a patakából vizet merített, s meghintette vele a kőszobrocskát, mire az egy szempillantás alatt csecsemővé változott.

– Tyúha, milyen ügyes! – ámult a legény tágra nyílt szemmel.

A „menyecske“ hátára vette a „csecsemőt“, s elindult vele.

Ment-mendegélt, amíg egy kis házhoz nem ért. Egy öregasszony jött ki ajtót nyitni neki.

– Édes lányom! Hát te vagy az!? De jó, hogy jöttél, olyan régen láttalak! S a kicsi is mekkorára nőtt, mióta nem láttam! – lelkesedett az öregasszony, s azzal betessékelte őket a házba.

A legény, aki a rókat követve szemtanúja volt a jelenetnek, jót derült magában, s úgy gondolta, jobb, ha szól az öregasszonynak.

– Hé, öreganyám! Vigyázzon, mert az nem ám a kend lánya, hanem a szemfényvesztő róka a hágó környékéről, s a csecsemő sem más, mint Dzsizó bódhiszattva útszéli szobrocskája!

– Elment a kend józan esze! Hiszen ez az én édes lányom meg az egy szem kedves unokám! Még hogy róka!! Félrebeszél kend! – förmedt rá mérgesen a vénasszony.

Hiába erősködött a legény, az öregasszony nem hitt neki.

– Nem úgy van ám az, ahogy kend mondja! Hiszen láttam! Na, ha nem hiszi, tegyünk próbát! Gyújtsunk alá tüzet rőzséből! Ha tényleg róka, akkor nem fogja állni, s előbb-utóbb kénytelen lesz kimutatni a farkát! – ajánlotta végül a legény.

Azzal a menyecskét a gyerekekkel együtt egy létrához kötözte, s rőzséből tüzet gyújtott alattuk.

Amint a vesszők lángra kaptak, a csecsemő rögtön óbégatni kezdett, s kínkeservesen rítt a menyecske is.

– Na, most mindjárt kidugja a farkát, figyelje csak! – mondta a legény.

De hiába leste, s egyre csak rakta a rőzsét a tűzre, a róka csak nem mutatta ki a farkát. Így aztán az lett a próbatétel vége, hogy a menyecske is, a csecsemő is hamuvá égett.

No, megrémült ám erre a legény, s már maga sem tudta, hogy miről mit gondoljon. Hiszen a saját két szemével látta, amint a róka menyecskévé bájolta magát! Vagy káprázott volna a szeme?

– Ó, te elvetemült! Megölted a lányomat meg az unokámat! Hogy teszed ezt jóvá? – sápítozott az öregasszony keserves könnyekre fakadva.

– Most aztán mitévő legyek? – keseredett neki a legény, s egész testében remegni kezdett.

Hanem ekkor váratlanul betoppant a falusi bonc.

– Hát itt meg mi történt?

Az öregasszony könnyek között elmesélte töviről-hegyire a dolgot.

– Bizony gonoszul elbánt veled ez a legény. De ha most bosszúból agyonütöd, a lányod meg az unokád attól nem támad föl. Tudod mit, öreganyám! Add nekem ezt a legényt! Én elviszem,

magamhoz veszem a templomba szerzetesnek. Majd ott levezekli a bűnét imádsággal.

Az öregasszony szó nélkül beleegyezett, s a bonc a templomba kísérte a legényt. Amint megérkeztek, tüstént hozzálátott, hogy kopaszra borotválja, hiszen a szavát adta, hogy a legényből szerzetest csinál.

– Mintha csak tövestől tépnék a hajamat! – jajdult fel a legény, annyira fájt neki a borotválás.

– Tűrnöd kell, tűrnöd kell! Ezentúl mindent ki kell bírnod, vezekelned kell a szegény elhunytakért! – csitította a bonc, s csak folytatta a kopaszítást.

Hanem ekkorra a falubeliek már megsokallták a várakozást, s mert aggódtak a legényért, nekivágtak a hegynek, hogy megkeressék. Amint fölértek a hágóhoz, látják ám, hogy a legény keserves képpel ül az út szélén, a róka meg a fogaival tépdési a haját. Hát persze, hogy fájt neki!

Erre mindannyian egyszerre elüvöltötték magukat, a róka meg hipp-hopp!, eltűnt a rengetegben.

– Szégyenszemre mégiscsak rászédett a róka! – ismerte be a legény lógó orral, s megsimogatta sajtó, kopasz fejét.

A többiek nem bírták megállni nevetés nélkül, s a hasukat fogva kacagtak a póruljárton.

JOICSI, A TANUKI

Az igaz tanukik, vagyis nyestkutyák mind Ava tartományba valók, mondták a régiek, mert arrafelé mindig sok volt a tanuki. No persze nem mindegyiküket tartották számon, hiszen a legtöbbjüknek még csak neve sem volt, de – úgy hírlik – lehetek vagy ötvenezen. Ez a történet is egy Avába való tanukiról szól, méghozzá nem is akármilyenről.

Hajdanában, valahol Ava tartományban, egy vidéki templom mögötti bozótban élt egy Joicsi nevű tanuki. Minden hájjal megkent vénség volt őkelme, lehetett már vagy kettőszázhat esztendő, de az sincs kizárva, hogy még háromszázhat is elmúlt. Felettébb nagy kedvét lelte a bűbájoskodásban, no meg abban is, hogy az emberekkel a bolondját járassa; s meg kell hagyni, értett is mesterien az ámításhoz. Szó, ami szó, bizony sok huncutságot művelt.

Megesett például, hogy amikor a bonc, aki a templom gazdája volt, éppen egy tehetős házhoz indult, Joicsi csak kaptamagát, s hófehér szakésflaskóvá, azaz rizsborral telt palackká változva kigurult az útra, egyenesen a bonc lába elé, hogy az kis híján orra bukott benne. Máskor meg éjnek évadján a legelképesztőbb hangokat hallatva rémisztgette az embereket. Hol zirgett-zörgött, mint egy baboszsák, hol meg akkora trappolást csapott, mintha egy ménesre való ló dübörögne. Na de ezek a csínyek még csak hagyján!...

Hanem történt egy napon, mégpedig késő estefelé, hogy a templomszolga lélekszakadva állított be Zenkicsihez, az egyik falubeli gazdához.

– Zenkicsi uram! Jöjjön a templomba! Hívatják! A boncunknak volna valami megbeszélőnivalója kenddel! – hadarta lihegve a fiú, s azzal futott is tovább.

Látván, hogy a szolga nagyon siet, Zenkicsi sem teketóriázott, hanem íziben szedelőzködött, s indult is szaporán. Lampionnal világítva maga előtt, csakhamar el is ért a kis folyóhoz, ami a templomhoz vezető utat kettévágta, s épp át akart menni az öreg fahídon, amikor a csodálkozástól szinte a földre gyökerezett a lába: a régi, korhadt fahíd mellett egy vadonatúj, pompás kőhidat pillantott meg!

– Ez aztán igen! Mégiscsak nagyszerű ember a mi boncunk! Még mielőtt ezt a vén hidat megenné az enyészet, ő egy remek újat épített helyette! – ámuldozott Zenkicsi, s azzal megindult a kőhídon. Hanem alig lépett rajta néhányat, a híd – mintha csak ködből lett volna – szertefoszlott a lába alatt, s Zenkicsi egyenest a folyóba pottyant.

– Azért ez már mégiscsak túlzás! – mérgeződött Zenkicsi csuromvizesen, amikor, mint egy ázott ürge, megérkezett a bonchoz. – Ezt a csúfságot csakis Joicsi művelhette. De most már elég! Mit tanácsol, bonc úr, mit tegyünk vele?

– Nézd el neki, fiam, nézd el neki! Adok én neked száraz ruhát a magaméból.

– Na jó! Hanem mondja csak, bonc uram, mért hívatott ide engem? Mi dolga van velem?

– Nekem, fiam? Nekem bizony semmi!

– Hát ez meg hogy lehet?! Hiszen még a templomszolgát is értem küldte! Azért jöttem!

– Márpedig, fiam, én semmiféle szolgát nem küldtem érted!

Vagyis az egész dolog templomszolgástól, kőhidastól Joicsi műve volt. S ahogy telt-múlt az idő, őkelme térfái egyre merészebbek lettek. Addig-addig, míg végül a falubeliek megelégték a dolgot. Egy napon aztán körbefogták a bozótost, s fülön csípték a csínytevőt.

– No, emberek, mit csináljunk ezzel a jómadárral?

– Főzzünk belőle finom tanuki-levest, jól fog esni majd az esti szaké mellé! – egyeztek meg végül az izgatott „vadászok“.

A nagy lármára előjött a bonc is, s látja ám, hogy Joicsi a lábánál megkötözve, fejjel lefelé lóg egy rúdról, de még így is vadul hányja-veti magát. A boncnak megesett a szíve a vergődő jószágon, ezért megállította a hazaindulókat.

– Várjatok, fiaim, megálljatok! Lenne egy kérésem! – szólt hozzájuk szelíden. – A kedvemért nem engednétek szabadon Joicsit? Én majd beszélek a fejével, s ígérem, többé nem űz csúfot belőletek, csak most hagyjátok futni!

Mivel nem akárki kérte, hanem a bonc úr, nem volt mit tenniük, eloldozták hát Joicsi köteleit.

– Na, ide figyelj, te jómadár! Most az egyszer megmenekültél, s azt is csak a bonc úrnak köszönheted. De aztán jó útra térj ám, s becsületes tanuki módjára viseld magad, hallod-e!

Hát azt nem tudni, hogy Joicsi értette-e vagy sem a leckét, amelyet ezután kapott, de egy ideig csöndesen kucorgott a bonc előtt. Hanem aztán erőt vett rajta régi szokása, fogta magát, s – hipp-hopp! – szakés flaskóvá változott. De a türelmes bonc nem neheztelt meg rá, csak szelíden ennyit mondott:

– Jól van, no! Ha megértetted, akkor eredj szépen haza! – s azzal megsimogatta az öblös flaskó hasát.

Joicsi pedig úgy, ahogy volt, flaskó képében gurult el, majd eltűnt a bozót sűrűjében.

S ettől kezdve Joicsi csínyei egy csapásra abbamaradtak.

Hanem magát a búbájoskodást, úgy látszik, mégsem bírta abbahagyni, s szokásává vált, hogy a tavaszi holdvilágos éjszakákon hol leány, hol meg legény képébe bújva, a maga mulattatására táncolt a templomhoz vezető úton. A falubeliek szívesen meglesték ilyenkor, s nem tudtak betelni a látvánnyal, hiszen olyan ügyesen csinálta.

Így teltek-múltak az évek, amikor egyszer tűz ütött ki a templom konyhájában, s lángokba borította az egész templomot. Mikor a bonc a bajra föleszmélt, már a főcsarnok is égett, ahol a templom oltalmazójának, a Gyógyítás Buddhájának szobra állt.

– Segítség! Emberek! Segítség! Jöjjön hamar valaki! – kiáltozott a bonc kétségbeesetten. – A templomot nem bánom, csak a szobrot, azt mentsetek!

Hát abban a pillanatban, nem tudni, honnan, fölbukkant egy zömök, fekete nadrágos ember. Nem szólt az egy szót sem, csak egyenesen belegázolt a lángtengerbe; de már jött is kifelé, vállán cipelve a roppant nagy képmást. A szobornak semmi bántódása sem lett, hanem a megmentője súlyosan összeégett.

– Ki ez az ember, s ugyan hová való? – kérdezősködött a bonc az összesereglett falusiaktól, de bizony nem ismerte senki. A bonc is, a falusiak is megtettek minden tőlük telhetőt, hogy az ismeretlen sebeit orvosolják, ám az idegen még aznap éjjel meghalt szegény.

Hanem akkor lett ám nagy csodálkozás, amikor reggelre kelve a tegnapi ember fekhelyén megpillantották Joicsi tűzperzselte testét.

Ettől az esztendőől kezdve nyaranta, a Halottak Ünnepeén táncolják arrafelé a Joicsi-táncot. A templomudvar egyik csöndes sarkában, a Joicsinak emelt sírhalom körül énekelnek-táncolnak-vigadnak mind a falusiak. S az a szokás ilyenkor, hogy a férfiak nőnek, a nők meg férfinak öltözve járnak virradatig, de olyan ügyesen, hogy még Joicsi sem lejtette volna jobban.

HÁT KEND MITŐL FÉL?

Réges-régen valahol a hegyek között élt egy öregember. Magányosan éldegélt és igen szűkösen, szinte nem volt egyebe, mint a rajta lévő toldott-foldott ruha.

Egy fagyos, hideg napon éppen üdögélt a tűzhely mellett, s elmélázva bámulta a lángokat, mikor az ajtón kopogtatott valaki:

– Kérem szépen!

– Hát ez meg ki lehet? – morfondírozott az öreg, majd fölállt, s kiment ajtót nyitni.

Egy fiatal lány állt előtte, aki olyan szép volt, amelyet keresve se találna az ember ilyen eldugott, isten háta mögötti vidéken.

– Nagyon hideg van idekint, bácsika! Engedje meg, hogy egy kicsit megmelegedjem! – kérte a lány, azzal belépett a házba, s leült a tűzhely mellé.

Az öregember visszatelepedett a helyére, szemközt a lánnyal. A parazsat kotorászta, s lopva, a szeme sarkából oda-odapillantott a vendégére.

– Nahát, milyen furcsa! Hogyan tévedhetett egy ilyen ritka szép lány épp az én viskómba? – dűnnyögte az öreg zavarában, miközben a tűz fölött, a szolgafán lógó hasas kannából forró vizet merített.

– Nesze lányom! Igyál legalább egy jó forró teát! Látod, milyen rozoga viskóban lakom, nincsen semmi másom, amivel megkínálhatnálak.

A lány szendén pislogva kortyolgatta a teát.

– Bizony bátor teremtés lehetsz, ha ilyen ember nem járta helyre egy szál magadban elmerészkedtél! Mondd csak, lányom, hát nem félsz a világon semmitől? – kérdezte puhatolózva az öreg.

– Hogy félek-e? Hát... csak egyetlen dolog van, amit nem szeretek, mégpedig a dohány. Azt ki nem állhatom! – felelte a lány nemtörődöm hangon, mintha oda se figyelne.

– No, ez se közönséges teremtés! – gondolta az öreg, miközben gyanakodva fürkészte a vendég arcát.

– No és kend, bácsika! Hát kend fél-e valamitől?

– Hogy én? Hát én bizony... – kezdte az öreg lassan, mint aki komolyan fontolgatja, mit is feleljen –, rettegek az aranytalléroktól. Magad is láthatod, milyen nyomorúságosan élek, mégis óvakodom

tőlük. No, kimegyek, hozok egy kis fát a tűzre... – tette hozzá, azzal fölállt és kiment.

Kint aztán sebtében összekapkodta a dohányt, ami az eresz alatt száradt, majd a tűzifával együtt felnyalábolta, s becipelte a házba, úgy téve, mintha mi sem történt volna. A dohányt a fával együtt a tűzre vetette, ő maga meg kirohant, vissza se nézett. Ám kívülről az ajtót jó szorosan betámasztotta.

– Jaj, jaj, jaj! Megfúlok! – hallatszott bentről, mintha valaki a földön fetrengve szűkölné. – Segítség! – üvöltötte a hang, s egy súlyos test újra meg újra nekivetődött az ajtónak. Az öregember tartotta kívülről, ahogyan csak bírta, ám végül az ajtó kifordult a sarkából, s a házból egy nagy, bozontos farkú tanuki, azaz nyestkutya rontott ki.

A rákövetkező napon is kemény hideg volt. Az öregember gondosan bereteszelte az ajtót, s megszokott helyén, a tűzhely mellett teázgatott.

– Hé, öreg! Most aztán megkeserülöd! Megbosszulom rajtad, hogy tegnap úgy elbántál velem – ordította kint egy öblös, mély hang, majd kisvártatva potyogni kezdett valami föntről, a nádtető füstnyílásából.

Az öregember kezét az arca elé kapva fölnézett, s látja ám, hogy aranytallérok esnek.

– Na, öreg! Magadra vess érte! – hallatszott a kárörvendő hang a tetőről.

– Jaj, jaj! Istenem, megöl az arany! Bocsáss meg, gonosz voltam hozzád! – siránkozott az öreg színlelt hangon, s mint aki igencsak szenved, levetette magát a földre. Erre még több arany hullott alá, majd egyszer csak abbamaradt. Az öregember várt egy kis ideig, aztán négykézláb mászva összeszededette a rengeteg aranytallért.

– Meglehet, hogy hamis, s ha rásüt a fölkelő nap, mind visszaváltozik falevéllé – gondolta, s másnap reggel kihordta a tallérokat a napfényre. De amint remélte, a pénz mégiscsak igazi arany volt. Nem kellett hát többé szűkölködni, egy csapásra gazdag ember vált belőle.

BÚBÁJOSOK VERSENGÉSE

Egyszer volt, hol nem volt, akkoriban, mikor még a róka is meg a tanuki, azaz a nyestkutya is mesterien értett az alakoskodáshoz, a bűbájoskodáshoz, s valahányszor csak szembetalálkoztak az úton, mindig összeszólalkoztak azon, hogy melyikük fajtája az ügyesebb, jártasabb benne.

Történt egy szép napon, hogy Ravaszdi Róka gondolt egyet, és váratlanul beállított a tanukihoz.

– Ide hallgasson, Gonbé uram! Tudja mit, mérkőzzünk meg! A szentélynél várom kendet, ott majd eldől, melyikünk furfangosabb. Én előremegyek, de aztán kend is jöjjön ám rögvest! – fújta el mondókáját a róka, s anélkül, hogy a tanuki egy szót is szólhatott volna, kaptamagát és elrohant.

A rendkívüli kihívásra Gonbé sebtiben összehívatta a komáit.

– No, cimborák! Hát akkor milyen alakot öltünk magunkra?

Tanakodtak, vitatkoztak, majd eszükbe jutott, hogy van nekik egy avítt kéziratot tekercsük, amit az őseiktől örökölték, s a „Régi tanuki mesterek titkos tanításai az átváltozás fortélyairól“ címet viseli. Hamarjában előkerítették hát, kigöngyölték, s a fejüket összedugva böngészni kezdték.

Egyszer csak a nőstények elkezdtek lelkendezni:

– Menyasszonyi menet leszünk!

– Az jó, az jó, az nagyon jó!

Megállapodtak tehát, hogy menyasszonyi menetként vonulnak a szentélyhez. Hanem abban már nem sikerült egykönnyen megegyezniük, hogy ki legyen a menyasszony, így nagy ricsaj támadt.

– Csönd legyen! Egy szót se többet! Én leszek a menyasszony, és kész! – fakadt ki végül Gonbé mérgesen.

Így aztán gazdára talált a többi szerep is szép sorjában: ki lesz a ló, amelyen a menyasszony ülni fog, ki lesz a vőfély, ki lampionhordozó, kikből áll majd a díszes kíséret. Ha nehezen is, de végül mindenkinek jutott szerep.

– No, fölkészültetek?

– Föl, föl!

– Hát akkor átváltozni, raj-ta!

Ezzel hipp-hopp, máris készen állt az ünnepélyes menet, s méltóságteljesen megindult a szentély felé. Az alakcsere remekül sikerült, sehol nem kandikált ki egy árulkodó farkinca sem. Annak rendje és módja szerint meg is érkeztek a róka által megadott helyhez.

Hanem amint a szentélykapu elé értek, megpillantottak a földön egy ínycsiklandóan illatozó gőzbuktát.

– Nini! Egy bukta!

– Az enyém, az enyém!

– Én láttam meg elsőnek, az enyém!

Ezzel rávetették magukat a finom falatra. Hanem a nagy tülekedés közben teljesen kiment a fejükből, hogy ők most éppen búbájoskodnak, hát szépen visszavedlettek tanukikká.

Hanem akkor megmoccant a bukta!

– Én győztem, Gonbé! Hóóó-hopp! – s a gőzbuktából azonmód róka lett.

– Hahaha! Ti haspókok! Úgy kell nektek, falánk, torkos tökfilkók! – kacagott az elképedt tanukikon a róka, hogy majd megpukkadt nevéttében.

A tanukikat igencsak bántotta a harsány káröröm, szégyellték is magukat a fölsülés miatt, legszívesebben a föld alá bújtak volna.

– Meglásd, Ravaszdi, nem hagyjuk ennyiben a dolgot!

Meglakolsz még ezért, ne félj!

A tanukik újra összedugták a fejüket, hogy megtanácskozzák, mitévők legyenek. Támadt is egy jó gondolatuk, s ezúttal vita nélkül megegyeztek. Majd egy hírnökkel sürgős üzenetet küldtek a rókának:

– Holnap déltájt az országút menti fenyőfák alatt várjon kend!

No, másnapra a róka is fölkészült a visszavágóra. Fogott egy marék fűvet, a feje búbjára tette, majd bukfencezett egyet a levegőben, s abban a pillanatban daliás szamurájjá változott.

– Bújhatsz te akárki képébe, Gonbé, az én szememet ugyan nem csapod be! – fogadkozott, s leült az út mellett az egyik fenyőfa alá, ott leste-várta a tanukit.

Ahogy a fa alatt üldögél, egyszer csak látja ám, hogy egy pompás főúri menet közeledik.

– Ez igen! Meg kell adni, ügyesen csinálja! Sehol egy farkinca, ami kilátszana! – úgy elámult, hogy még a szája is tátva maradt. Igen ám, de eközben ő is megfélekedezett magáról, s anélkül, hogy észrevette volna, visszaváltozott rókává.

– Na, várj csak! Majd bolond leszek alulmaradni! – gondolta, s egy ugrással a menet előtt termett.

– Nahát, Gonbé uram! Kend meg nagyúr képében odabent kuksol a gyaloghintóban, mi? Mutassa csak magát, hadd látom, na! Csakhogy ez egy valóságos főúri menet volt.

– Micsoda pimaszság! Mit merészelsz, te elvetemült bitang! – támadtak rá a rókára a méltóságukban sértett vitézek, s jó alaposan elagyabugyálták.

– Híjnye, de csúful rászédtek! – bosszankodott a kárvallott Ravaszdi, és nyüszítve menekült vissza hegyre.

A tanukik pedig, akik távolból figyelték, mi történik, tapsoltak örömeikben.

SZÓMAGYARÁZATOK

E jegyzék a mesékben szereplő kevésbé ismert szavak, nevek, fogalmak rövid magyarázatát tartalmazza. A címszavak után zárójelben japán megfelelőjük áll. A buddhizmus témakörébe tartozó nevek és fogalmak esetében – a könnyebb azonosítás kedvéért – a japán változat mellett közöljük az eredeti, szanszkrit nyelvű szóalakot is. Ugyanilyen célból adjuk meg a különleges növények és állatok latin, azaz rendszertani elnevezését. Mind a japán, mind a szanszkrit szavakat „magyarosan“, vagyis fonetikusán írtuk le, tehát az olvasott alakban kell ezeket kiejteni.

Ava – hajdanvolt tartomány Japán négy fő szigete egyikének, Sikokunak nyugati részén. Területe körülbelül a mai Tokusima megyének felelt meg.

babosgombóc (botamocsi vagy hagimocsi) – puhára főzött vagy gőzölt rizsből tojás nagyságúra gyúrt gombóc, amelyet apró édesbabból (azuki) készített krémmel vonnak be. Régen sósan fogyasztották, manapság inkább édesen kedvelik. Ünnepi eledel.

Benké – Muszasibó Benké (+1189), vitézségéről híres hegyi szerzetes. A legnagyobb japán hős, Minamoto-no Josicune herceg hűségese csatlósa. Együtt küzdöttek végig a japán középkor legvéresebb belháborúját, a Minamoto (vagy Gendzsi) és a Taira (vagy Heike) nemzetség harcát. Miután az előbbiek győzedelmeskedtek, a nemzetségfő, Minamoto-no Joritomo hatalomféltésből halálra üldözte nála tehetségesebb öccsét, Josicujét. Benkét hatalmas túlerővel szemben, ura védelmében érte a hősi vég.

bódhiszattva (boszacu) – szó szerint: „megvilágosodásra törő“. Olyan ember (vagy más élőlény), aki szilárdan eltökélte, hogy buddhává válik. Célja, hogy kikerüljön az újjászületések végeérhetetlen láncolatából, de nem kíván belépni az eszményi létállapotot jelentő nirvánába, hanem az árnyékvilágban marad, hogy mérhetetlen megértést és irgalmasságot tanúsítva segíthessen a szenvedő lelkeken. Útja a buddhasághoz a hat lelki üdv – bőkezűség, állhatatosság, türelem, bátorság, szemlélődésre való hajlam, bölcsesség – megvalósításán át vezet.

bonc (bószan) – buddhista pap vagy szerzetes, aki többnyire egy templom vagy kolostor szolgálatában áll. Könnyen fölismerhető

kopaszra borotvált fejről, hagyományos, általában fekete színű, egyszerű ruházatáról. Minthogy a buddhizmus tiltja bármely élőlény megölését, a boncok nem ehetnek húst, étrendjük szigorúan vegetárius.

buddha (bucu; nyorai) – szó szerint: „fölébredett“. „A buddha (...) emelkedett szellemű, tökéletessé lett ember, aki levetkőzte a gyűlöletet, a vágyat és elvakultságot, és a legmagasabb rendű szenvedélynélküliség és bölcsesség állapotában legyőzött mindent, ami földi. (...) Nemcsak számtalan korábbi létezésére képes visszaemlékezni, hanem tud más lények korábbi és eljövendő megszületéséről is, tökéletes ismeretekkel rendelkezik a világegyetem szerkezetéről és más személyek gondolatairól, képes magát mágikus módon megsokszorozni, a térben lebegni és más hasonlókra. E mágikus képességek többsége akkor jelentkezik benne, amikor eléri a teljes megvilágosodást (bóधि), és ezzel a buddhává válás várományosából, azaz bóधिszattvából buddhává, felébredetté, megvilágosulttá válik. (...) A történelmi időkben csak egy buddha létezett. Gautama, a Sákja-törzsből való bölcs... A buddhisták nézete szerint azonban ezt a történelmi Buddhát több más előzte meg, és még mások fogják követni.“ (Helmuth von Glasenapp)

datolyaszilva (kaki) – az ébenfafélék családjába tartozó, Japánban igen kedvelt gyümölcsfa (Diospyros kaki). Termése érő paradicsomhoz hasonlít: narancssárga színű, zselés vagy kemény húsú, mézédés gyümölcs. Nyersen és aszalva is fogyasztják.

Dzsizó – szanszkrit nevén: Ksitigarbha; az irgalmasság és az üdvözülés bóधिszattvája, az utazók, a gyermekek és a terhes nők védőszentje. Joga van lelkeket kimenteni a pokolból. Képmásai általában szerzetesként, kopaszra borotvált fejjel, egyik kezében igazgyöngyöt, a másikban gyűrűs pálcát tartva ábrázolják. Minthogy a hívők hat különböző néven tisztelték, kőszobrait gyakran hatos csoportban helyezték el az utak mentén.

„egy buddha – egy test“ – szándékos ellentmondás a buddhizmus trikája („három test“) elméletének, mely szerint a buddhává válás három – egyetemes, eszmei és valóságos – szinten megy végbe, s ezt az utat a leendő buddhának három különböző testben kell megjárnia.

Enma – szanszkrit nevén: Jama; a halál istene, a buddhista pokol királya. Ő ítélkezik a holtak lelkei fölött, s kiszabja vétkeikért járó büntetésüket. A templomokban látható szobrai trónusán ülve, fenyegető arckifejezéssel, hatalmas szájjal, néha félelmetes fogsorral ábrázolják.

ernyőkalap (kasza) – egy igusza nevű sásféléből, illetve rizsszalmából (vara) vagy csíkokra hasogatott bambusznádból font, széles, alacsony kúp alakú kalap, amely kitűnően véd szakadó hó vagy zuhogó eső, de a tűző nap ellen is.

eszterhéj – nádból vagy szalmából készült háztető. A régi magyar nyelv nevezte így, s egyes tájszólásainkban ma is így hívják. A „foghíjas eszterhéj“ tehát lyukas vagy hiányos, azaz beázó tetőt jelent.

Gonbé – régi, kedvelt japán személynév.

gőzbukta (mandzsú) – barnás színű vagy fehér rizstésztából formált, apró, vörös édesbabból készített krémmel (anko) töltött, forró víz fölött gőzölt, falatnyi méretű bukta.

Gyógyítás Buddhája (Jakusi nyorai) – szanszkrit nevén: Bhaisadzsjaguru; az öt bölcsesség- vagy elmélkedés- buddha egyike, a keleti égtáj ura, aki a földi világban kínál megkönnyebbülést az embereknek. Képmásai általában bal kézben tartott orvosságos edénykével ábrázolják. Szobra a templomokban többnyire a Nap és a Hold bódhiszattvája (Nyikkó és Gekkó boszacu) között ül. Gyakran a Tizenkét Isteni Tábornok (Dzsúnyisin-só) is körülveszi.

halastál (szasimi) – friss és nyers tengeri halakból, rákból, tintahalból, polipból, illetve kagylókból összeállított vegyes hidegtál, a japánok igen kedvelt csemegéje. A falatnyi nagyságúra felszeletelt szálkátlan halakat csípős japán zöldtormával (vaszabi) ízesített szójaszósza mártogatva fogyasztják.

Halottak Ünnepe (bon-macuri) – három napig tartó buddhista ünnep: július 13-14-15. Ezekén a napokon az élők évről évre visszavárják az ősök lelkeit egykori otthonukba. Fehér fényű lámpásokat helyeznek el a sírokon, hogy világuknál a holtak szellemei könnyebben hazataláljanak. A házakban áldozati rizslepénnyel, a tereken és a templomudvarokon máglyatűzzel, valamint ünnepi táncokkal kedveskednek a túlvilág lakóinak. Majd a

harmadik nap estéjén égő lámpásokkal fölszerelt apró csónakocskákat bocsátanak vízre, így búcsúztatják a távozó lelkeket.

hegyi boszorkány (jamauba; jamanba) – szó szerint: „hegyi öregasszony“. A hegyekben magányosan élő, rendszerint gonosz lelkű, roppant erejű szörnyeteg, aki fondorlatos módon törbe csalja vagy megtámadja az útjába került embert. Ért a varázsláshoz és az átváltozáshoz, például gyakran ölti magára pók alakját. Olykor esendő, sőt segítőkész lényként ábrázolják, aki szívesen keresi az emberek társaságát.

hegyi szerzetes (jamabusi) – szó szerint: „hegyi harcos“. Azokat a többnyire fehér ruhát hordó, aszkéta szerzeteseket nevezték így, akik a buddhizmus eszmevilágán belül a hegyek vallásos tiszteletét hirdették. Rendszeresen megmászták a szent hegyeket, és szertartásokat mutattak be csúcsaikon. Híresek voltak szellem- és ördögűző tevékenységükről. Minthogy harcosok módjára edzették magukat, kolostoraik gyakran avatkoztak be fegyverrel a középkori belháborúkba, nem kis gondot okozva ezzel a viszálykodó főuraknak.

Hida – hajdanvolt tartomány a legnagyobb japán sziget, Honsú közepe táján, a Japán Alpok területén. Körülbelül a mai Gihu megye északi részére esett.

holdnézés (cukimi) – régi japán szokás, a ragyogó őszi telihold köszöntése. E háromnapos spontán ünnepet mindig szeptember közepe táján tartják, mert Japánban egész évben ekkor a legtisztább és legfényesebb a Hold. Általában családi körben gyönyörködnek szépségében, s közben ünnepi étkeket fogyasztanak.

katekizmus (mondó) – vallási tételek kifejezése kérdés-felelet formájában. Különösen a zen-buddhizmus mesterei alkalmazták szívesen, mert meghökkentő válaszaikkal olyan lelki szituációt tudtak teremteni, amelyben föltáruhatott a kérdező előtt az igazság „mélye“.

kappa – édesvizekben lakó vízimanó. Nem nagyobb egy tíz év körüli gyermeknél, de szörnyű ereje van. Teste zöldes színű, halpikkelyek borítják, hátán teknőspáncélt, fején tányérszerű horpadást visel, melyben vizet hord. Ha ez a víz kiborul vagy kiszárad, a kappa elveszíti erejét. Lovak, tehének, olykor emberek

vérével táplálkozik, de nem veti meg az uborkát sem. Áldozatait becsalja a folyóba vagy tóba, és ott vízbe fojtja. Kiválóan ért a gyógyfüvekhez. Jeles bűbájoskodó, például gyakran változik vénasszonnyá.

kimonó – az öltözék általános neve Japánban. Az idegenek jobbra a férfiak és nők által egyaránt hordható, az egész testet beburkoló, bokáig érő, bő ujjú, köntösszerű ruhadarabot értik rajta. Pamut-, selyem-, illetve gyapjúszövetből készül egységes szabásminta, úgynevezett kimonó-szabás szerint. Elöl nyitott; a ruha két szárnyát egymásra borítva derékban vastag, díszes övvel (obi) fogják össze. Anyagától, mintázatától és a viselési alkalomtól függően számos elnevezése van. Fölöltésének és hordásának módját szabályok írják elő; fölvétele rendszerint segítséget igényel.

Kiszo Josinaka – Minamoto (vagy Gendzsi) nemzetségbeli főnemes (1154-1184), Tomoe Gozen férje. Győzedelmeskedett a Taira- (vagy Heike-) klán elleni harcban, és elfoglalta az akkori fővárost, Kjótót (1182). Ezt követően szembehelyezkedett a nemzetségfő, Minamoto-no Joritomo akaratóval, de az ellene vívott csatákban elbukott és megöletett.

lampion (csócsin) – színes, rendszerint harmonikaszerűen hajtogatott papírból készült, merevítőfára feszített, kézben vagy egy bot végére akasztva hordozott, házon kívül használatos világítóeszköz. Belsejében gyertya vagy mécses, manapság sokszor villanykörte ég. A régi Japánban – nem lévén utcai közvilágítás – a kézilámpás, illetve a mai zseblámpa szerepét játszotta, házon belül sosem alkalmazták. Európában főként kerti ünnepélyek hangulatának megteremtésére használták.

miszó – lásd: szójababpaszta

nyestkutya (tanuki) – Japánban őshonos, a kutyafélék családjába tartozó ragadozó (*Nyctereutes procyonoides*). Testmérete körülbelül megegyezik a rókáéval, csak sokkal zömökebb fölépítésű. Szőrzete szürkésbarna. A sűrű aljnövényzetű erdőket kedveli, s általában vízhez közel telepszik le. Éjszaka vadászik, nappal a vackában gubbaszt. A hím és a nőstény egész évben együtt marad, ezért a tanuki-pár a házastársi hűség jelképe Japánban. Furfangosságban még a rókán is túltesz, s gyakran kél véle versenyre. Képes tetszőleges alakot ölteni. Nem veti meg a testi

élvezeteket, ezért többnyire hatalmas pocakkal és fallosszal, fején ernyőkalappal, egyik mellső mancsában szakésflaskát, a másikban kincseszsákot tartva ábrázolják. Minthogy rendkívül hasonlít a mosómedvére, több európai nyelven „mosómedve-kutyának“ nevezik. Angol fordításokban gyakran – tévesen – „borzként“ emlegetik.

ördög (onyi) – a japán szó eredeti jelentése: „rejtőzködő, láthatatlan. Olyan láthatatlan hatalomra utal, amely minden gonoszság, baj, betegség, szegénység, nyomorúság, szenvedés okozója, s mivel megfoghatatlan, démonian félelmetes. Az onyi buddhista hatásra nyerte alakját: a buddhista paradicsomból kiűzött, nemkívánatosná nyilvánított, más vallásokat képviselő istenek külső jegyeivel ruházták föl. Eszerint ember formájú, roppant erejű, számos állat félelmetes fegyverével felszerelt lény. Termete, akár egy kastélykapu. Arca akkora, mint egy ülőpárna, s nagy, villogó szemek (néha egy vagy három), óriási, fülig érő, agyarakkal megrakott száj, valamint majomszerű vonások „díszítik“. Fején egy vagy két ökörszarv található. Kezén és lábán kard méretű karmokat visel, gyakran három ujjal ábrázolják. Teste lakkszerűen csillogó, s vörös, kék, fekete vagy zöld színű. A főördögök általában vörös színűek. Meztelenül jár-ke, mindössze egy olykor tigrisbőrből készült – ágyékkötőt szokott hordani. Rettentő nagy, tüskés vasbuzogánnyal (kanabó) hadakozik. Lakhelye a pokol, néha a mennyek, illetve a távoli szigetek, például a Szato-beltengerben emelkedő Onyigasima, azaz az „Ördögök szigete“. Némelyik mesében alaptermészetétől elütő tulajdonságokkal jellemezve, vagyis jóindulatú, nevetséges, kéjvágyó, korhely figuraként tűnik föl.

„ötszörös a buddha bölcsessége“ (gocsi nyorai) – Dainyicsi (szanszkrit nevén: Vairócsana), az ös-buddha vagy Mindenség-buddha meditációja, azaz elmélkedése révén négy másik buddhát hozott létre, s velük együtt alkotja az öt „elmélkedés- vagy bölcsesség-buddhát“, akik az égtájak, az elemek, a színek és az évszakok patrónusai. Közéjük tartozik Jakusi, a Gyógyítás Buddhája és Saka (szanszkrit nevén: Sákjamuni), a történelmi Buddha, azaz Sziddhártha Gautama, északkelet-indiai királyfi (i.e. 566-476 vagy 563-473) is.

róka (kicune) – Európához hasonlóan Japánban is főként ravaszágáról ismert ragadozó (*Vulpes vulpes*). Kópéságokban örök versenytársa a nyestkutyanak. A japán állatkertekben, a gyermekek kedvenc állatait összegyűjtő részben mindig egymás tőszomszédságában áll a tanuki és a kicune ketrece. A róka is híres „átváltozóművész“, különösen fiatal nők alakját ölti föl szívesen. A sintoista hívők Inarinak, a rizs istenének hírnökeként tisztelik.

sárkány (tacu; rjú) – a kínai zodiákus, azaz állatöv egyik tagja. Minden tizenkét éves ciklusban az ötödik év, továbbá a tizenkét kétórás „óra“ fölosztott nap ötödik „órája“ (reggel 7-től 9-ig) a sárkány jegyében áll. Szívesen választották személynévnek az egész Távol-Keleten, mert úgy tartották, hogy a sárkány előnyös tulajdonságai a név viselőjére is átszállnak.

szaké – erjesztéssel készített, színtelen, a szőlőből nyerthez hasonló alkoholtartalmú rizsbor.

szamuráj – a japán középkor hivatásos katonája, a nemesség utáni legelőkelőbb társadalmi osztály képviselője. Urát rendíthetetlen hűséggel és halálmegvető bátorsággal illett szolgálnia, s ha úgy hozta a szükség, gondolkodás nélkül életét kellett áldoznia érte. Minthogy harcosi rangja öröklődött, hagyományosan kemény kiképzéssel nevelt magának méltó utódokat.

szeszám (goma) – indiai származású olajnövény (*Sesamum indicum*). Magvából étolajat sajtolnak, illetve pörkölve ételek ízesítésére használják.

szójababpaszta (miszó) – a szójaszós (sóju) mellett a legkedveltebb ételízesítőszer Japánban. A puhára főzött szójababot péppé zúzzák, megsózzák és rizспенésszel beoltott rizzsel, illetve árpával összekeverve – egy hónaptól egy évig terjedő időre – erjedni, érni hagyják. Sótartalmától, érlelési idejétől függően sok fajtája van. Észak-Japánban inkább a sós, érett vörös miszót, délen az édesebb, éretlenebb fehér miszót kedvelik.

Takajama – az egykori Hida tartomány fővárosa, a Japán Alpok szívében fekvő festői település. Ma mintegy ötvenezer lakosa van.

tanuki – lásd: nyestkutya

tarólevél nyele (imogara) – a taró-krumpli (szatoimo) nevű, dél-ázsiai eredetű, ma már az egész világon elterjedt kultúrnövény (*Colocasia esculenta* vagy *Colocasia antiquorum*) része. A taró-

krumplit elsősorban tápanyagban dús, lisztes, főzve és sütve is fogyasztható hajtás gumóiért termesztik, de jól megfőzve, körítésként vagy főzelékként fiatal leveleit és torzsavirágzatát is fogyasztják. Húsos levélnyelét, amely hasonló a rebarbaráéhoz, főleg aszalva szokták eltenni télire. Ez a buddhista kolostorok vegetárius konyhájának (sódzsin-rjóri) nem ritka „vendége“.

tengu – hosszú orrú, vörös arcú hegyimanó. Roppant erős és rendkívül jártas a harcművészetekben. Öreg hegyi fák odvában lakik, s az emberek előtt rendszerint jamabusinak öltözve jelenik meg. Több csodálatos tárgy – láthatatlanná tévő suba, levegőben röpítő legyező stb. – birtokosa. Némelyik tengunak szárnya és csőre is van, ezeket karaszu-tengunak („varjú-tengunak“) hívják.

tigris (tora) – a kínai zodiákus, azaz állatöv egyik tagja. Minden tizenkét éves ciklusban a harmadik év, továbbá a kétórás „órákra“ fölosztott nap harmadik „órája“ (hajnali 3-tól 5-ig) a tigris jegyében áll. A névadásban a sárkányhoz hasonlóan népszerű.

Tomoe Gozen – Kiszo Josinaka szép és bátor felesége, aki – saját fegyvereseit vezetve – férje valamennyi csatájában részt vett. Hitvesének halála után, huszonnyolc évesen kolostorba vonult.

Tündérpalota – a Sárkánykirálynak, a vizek és felhők urának tenger-, folyó- vagy tó mélyi lakhelye. (Nem japán eredetű mesemotívum, bizonyíthatóan a kínai mitológiából származik.)

ünnepi rizslepény (mocsi) – nevezhetnénk „rizstésztának“ is, mivel állaga az európai nyerstésztákéra emlékeztet. Csakhogy nem rizslisztből készül, hanem úgynevezett mocsi-rizsből, amely annyira kemény és ragadós, hogy főzni nem is lehet. Forró víz fölött gőzölik tehát puhára, majd döngölőmozsárban tésztaszerű masszává zúzzák. Frissen is finom csemege. Ha ujjnyi vastagra nyújtva, s gyufásdoboz nagyságú darabokra vágva hagyják kihűlni, megkeményszik és sokáig eláll. Majd aztán ha megfőzik, például levesben, vagy roston megsütik, a hőtől újra puha lesz. Elsősorban újevkor készítik. A friss mocsi – különböző méretű, s többnyire korong alakú cipócskákká vagy lepényekké formálva – sintoista ünnepek és szertartások kedvelt áldozati ajándéka.

Végtelen Fényesség Három Buddhája – az úgynevezett Amida-háromság, Központi alakja Amida (szanszkrit nevén: Amitábha), a „Végtelen Fény“ Buddhája, a nyugati égtáj és a „Tiszta

Földnek“ nevezett buddhista paradicsom ura, aki a következő világban kínál üdvözülést a lelkeknek. Balján Kannon istennő (szanszkrit nevén: Avalókitésvara), a Végtelen Könyörületesség Bódhiszattvája, jobbján pedig Szeisi (szanszkrit nevén: Mahászthámaprápta), a Végtelen Bölcsesség Bódhiszattvája foglal helyet. Ők kalauzolják a holtak lelkeit a „Tiszta Földre“.

JAPÁN HOLDJA

Utószó

Szeretném hinni, hogy a mese él. Hogy a körülöttünk száguldó szuperexpresszek és autócsodák, a magasba törő felhőkarcolók és tévétornyok, a kozmoszt ostromló űrrakéták, a világot napról napra elénk vetítő televízió, vagyis életünk „hétköznapi csodái“ nem vehetik föl a versenyt a hétmérföldes csizma, az évig érő fa, a repülő szőnyeg, a táltos paripa vagy a varázsgömb ma is elevenen ható igézetével. Szeretném hinni, hogy még Japánban is így van ez, ahol az odalátogató turista eleinte hajlamos azt gondolni, hogy a megvalósult Meseországba csöppent, elfelejtheti tehát gyermekora ábrándvilágát. Ahol a gyárakban engedelmes robotgépek dolgoznak, a síneken és az utakon káprázatos gyorsaságú járművek suhannak, s az áruházak kirakataiban működő hifitornyok, videók, komputerak akusztikus, vizuális és számítógépes mutatványok áradatát zúdítják a báméskodóra. Szeretném hinni, hogy bár Japánban a szemlélődő és ámuldozó idegennek úgy tűnik, mintha egy jóságos varázsló az összes elemet és szellemet az ember szolgálatába állította volna, még ott is szükség van a tündér- és dajkamesékre. Hogy azt a csillogó-villogó, szédítő iramot követelő, bonyolult és automatizált világot át- meg átszövik az ősi hagyományok, sőt a népmesék szelíd, nyugodt, szorgalmas és kitartó életet hirdető szálai.

Vajon igazat írnék-e, ha a hitem szerinti képet vetném papírra? Valóban ekkora szerepe lenne a mai Japán mindennapjaiban a népi hagyományoknak, s szorosabban véve a népmeséknek? Vannak egyáltalán még mesemondási alkalmak? Mert valaha, azaz a császár ország vezető hatalmának visszaállításáig, az úgynevezett Meidzsi-restaurációig (1868) a feudális földbirtokok apró falvaiban mese itatta át és tette hangulatossá a közösségben végzett munkát éppúgy, mint a helyi ünnepeket vagy a társas összejöveleteket. Ám aztán megindult a kapitalizálódás, fölerősödött a városiasodás, s a mesélő kedv fokozatosan a családi életbe húzódott vissza. Az öregek megtartó erőt sejtettek a szokások és a szájhagyomány ápolásában, ezért mintegy örökül hagyták azokat fiaiknak és unokáiknak. Így folyt ez a második világháború végéig, amíg a nagycsaládokban több nemzedék lakott együtt. Attól kezdve azonban a kiscsalád vagy mag-család életformája vált uralkodóvá,

különösen a városokban. A fiatal házaspárok rendre különköltöztek szüleiktől, s az öregek rendszerint csak akkor tudtak visszakapcsolódni gyermekeik családjába, ha elhalt a párjuk, vagy megbetegedtek, s folyamatos gondoskodást igényeltek. Ekkor viszont már többnyire nem voltak mesélő kedvükben.

1945 után a mesemondás nemes föladata tehát fokozatosan az otthonülő édesanyákra hárult, akikről az az általános és fölületes kép alakult ki – főként a külföldiek szemében –, hogy egész nap ráérnek, hiszen a családi tűzhely őrzésén és a gyermekek nevelésén kívül nincs egyéb dolguk. S ráadásul elégedettek is helyzetükkel, mert a japán férfiak rendszerint el tudják tartani fizetésükből egész családjukat. Valójában azonban az átlagos japán feleség csak addig érzi jól magát szerepében, amíg nincs gyermeke. A közvélemény-kutatások szerint a gyermekes férjes asszonyok (tehát gyakorlatilag a harminc év fölöttiek) mintegy kétharmada szívesen vállalna állást, részint hogy a családról való gondoskodás mindennapos taposómalmából kiszabaduljon, részint pedig hogy az önálló munka nyújtotta függetlenség és önmegvalósítás örömeit élvezhesse. Ám ezt sem a férjek, sem a társadalmi elvárások nem engedik meg. Tudniillik a japán férfiak családeidéálja ma is a klasszikus szamurájcsalád, amelyben a családfő föladata kint megküzdeni a világgal, az asszonynak pedig az otthon melegének biztosítása és az utódok istápolása a kizárólagos kötelessége. E közföfogás szellemében a munkáltatók nem szívesen alkalmaznak férjes és gyermekes nőt, mert úgymond, ha megtennék, azt a család sínylené meg. S a sikerületlen házasságot vagy az otthoni robotot végleg megelégtelt asszonyok számára a válás sem jelenthet kiutat. A vállalatok és a hivatalok ugyanis nemhogy befogadnák őket, hanem ellenkezőleg, minden elvált alkalmazottjuktól igyekeznek megszabadulni, nehogy magánéletük kiegyensúlyozatlansága miatt csökkenjen a teljesítmény, vagy romoljon a hatékonyság. Az elvált hölgyek még esetleges korábbi állásukba sem mehetnek vissza, bármilyen elégedettek voltak velük egykor. Mert Japánban ez idő szerint nem lehet visszatérni az egyszer már otthagyt munkahelyre. Így hát a családanyák többsége kénytelen beérni a családi élet kínálta lehetőségekkel, és a magárahagyottság, a családba zártság érzéséből származó gyermeknevelési szorongásos

neurózisban szenved. Estére már torkig van fiaival és lányával, s mesemondás helyett igyekszik minél előbb megszabadulni tőlük éjszakára.

De hisz mesélnek helyette a tömegkommunikációs eszközök! A fölmérések szerint Japánban egy még beszélni sem tudó csecsemő is naponta legalább egy óra hosszat nézi a tévét, a három és öt év közötti korosztály pedig ennek többszörösét tölti a képernyő előtt. S elvértve valóban láthatnak a hazai folklór világát hitelesen megidéző műsorokat is. A TBS, vagyis a Tokió TV-állomás például évtizedek óta hetente sugározza a Japán népmesék című, körülbelül tízperces részekből álló rajzfilmsorozatot. Ennek ötletgazdag, változatos képi megfogalmazású, olykor költői, máskor bölcs humorral átszótt darabjait igényes és tehetséges animátorok álmodják celluloidra, s egyedülálló bravúr annak az egy férfi és egy női szinkronszínésznek a teljesítménye, akik az összes beszélő figurának kölcsönzik hangjukat. Csakhogy e sorozat és az a néhány animációs vagy játékfilm, amely a mitológiai idők eseményeit eleveníti föl, még a sugárzott klasszikus európai mesefeldolgozások számát sem közelíti meg, a gyermekeknek szánt műsoridő tetemes részét kitöltő modern mese- és kalandfilm-sorozatok özönében pedig teljességgel elveszik. Ha a gyermek bekapcsolja a televíziót, csaknem biztos lehet benne, hogy a számos csatorna valamelyikén éppen kedvenc szörnyei, robotjai vagy földönkívüli szerzetei püfölik egymást. Egy kaptafára készült, bárgyú cselekménybonyolítású, szellemtelen dialógusokban kifejtett, kommersz ízlésvilágú, s meglehetősen hullámozó szakmai színvonalon kivitelezett rajzfilmek versenyeznek a legifjabb korúak agresszió-éhségének kielégítéséért, s igyekeznek beléjük szuggerálni a lézerfegyverek, szuperúrhajók és géplények, vagyis a mindenható technika fetisisztikus imádatát.

A szörnyek és robothősök kalandjai uralják a fiataloknak szánt video-kínálatot is. E gyakran viszolyogtató figurák kicsinyített másai, valamint a csodafegyverek, űr- és robotöltözékek műanyagból készült, gyermekméretű változatai ellepik a játékboltok pultjait, háttérbe szorítván a hagyományos, a pedagógiailag hasznos vagy esetleg a népi eredetű játékokat. Ugyanez mondható el az ifjúsági könyv- és folyóirat-kiadásról is. A legkelendőbb portéka – miként a fölnöttek körében is – a manga, azaz a rohanó világban lassan és

csakis képzelőerő segítségével megemészthető, csupaszöveg olvasmányok helyett a híg tartalmú, szellősen és lendületesen szerkesztett, filmoperatőri szemmel, expresszív stílusban megrajzolt képregény. Ennek kockáiról pedig általában a képernyőről már ismert torz héroszok köszöntenek az ifjú olvasóra.

A kiskorúak fölborult értékrendjét még helyreállíthatná a szervezett nevelés és képzés, csak erőteljes koncepció szükségeltetne hozzá. Az óvodákban a kicsik spontán játékában szinte sohasem bukkannak föl hazai népmesei motívumok. A gyerekek sokkal otthonosabban mozognak az európai mesevilágban, mert az különös és távoli színeket villant föl számukra, míg a japán folklór hőseit érdektelennek és elavultnak találják. Közülük egyedül Momotaró, az Őszibarackfiú kivétel: az ő történetét minden japán gyerek ismeri és szereti. A lelkiismeretesebb óvó nénik igyekeznek ugyan menteni, ami még menthető, és legalább a tíz-tizenöt leghíresebb mesét megpróbálják megkedveltetni a kicsinyekkel, de a legtöbb óvodából ezek a tűzoltás kétségbeesésével végzett kísérletek is hiányoznak. Az elemi iskolai olvasókönyvekben elvétele szerepel ugyan két-három népmese, de a japán folklór szisztematikus bemutatása nem része az általános tantervi célkitűzésnek. A középiskolai tananyagból meg egyszerűen kifelejtették a hazai néphagyományt.

Az eddig vázolt lehangoló felszíni kép mélységi dimenziója sem megnyugtató. A japán társadalom jelenleg a kulturális tudathasadás állapotában él. Az ebből fakadó bizonytalanságot igyekszik ugyan elkendőzni, s a rendkívüli gazdasági növekedés és a világpiac rohamos meghódítása következtében egyre ragyogóbb Japán-imágó mögé rejteni, de valójában komolyan aggódik nemzeti hagyományainak sorvadása, történelmi gyökereinek korhadása miatt. Valaha más volt a helyzet: egy-két évszázaddal ezelőtt talán az egész Földön a japán ember rendelkezett a legerősebb és legsértetlenebb nemzeti identitástudattal. Ismeretes, hogy a szigetország területét csak belháborúk szaggatták, idegen hatalom századunk közepéig nem hódította meg soha. Sőt, a japán állam két és fél évszázadig (XVII-XIX. sz.) önkényesen el is zárkózott mindenfajta külföldi befolyás elől. Továbbá a japánok – sajátos rasszjegyeiknek köszönhetően azonnal fölismerik más nemzetek

közéjük vetődött fiait. Ez a tény mindenkor ébren tartotta a japán népben a nemzeti összetartozás érzését, s az idegenekre rendszerint gyanakvással tekintettek. A második világháború végén aztán – a két atombomba kataklizmáján túl –, a vereség következményeként két olyan adminisztratív politikai döntés sújtotta Japánt, amely sokkolta az addig jórészt egységesnek mondható társadalmi tudatot. Egyrészt a békeszerződések értelmében amerikai katonai ellenőrzés alá került az ország, s a lakosságnak a történelem során első ízben kellett tapasztalnia a külföldi fönnhatósággal járó szükségszerű keserűségeket. Másrészt a Szovjetunió önkényesen területéhez csatolta a Kurili-szigeteket, így Japánnak évszázadok folyamán először és utoljára el kellett szenvednie határainak csorbulását. Emellett a győztes amerikaiak nyilatkozatot csikartak ki Hirohito császártól, mely szerint nem tekinti többé istennek magát, s ezzel egy időtlen idők óta fönnálló eszményt döntöttek porba. Igaz ugyan, hogy éppen ez a kompromisszum biztosította a sokak szemében háborús bűnösnek számító császár, a tennó átmentését, illetve a hazai értelmiség által már addig is fölöslegesnek ítélt császári intézmény azóta egyre szélesebb körben támadott fönn tartását.

Az említett események alapjaiban rendítették meg a japán nép eladdig oly szilárd identitástudatát. Az amerikai jelenlét kétségtelenül az Egyesült Államokra irányította a japánok figyelmét, de az eléjük táruló képet legalább annyira riasztónak is találták, mint amennyire kecségetőnek. Csodálták az ottani életszínvonalat, a különféle divatokat, a sikerközpontú szemléletet, de lelkük mélyén elutasították a tengerentúli életformát, kultúrát és szokásokat. Tehát csak a fölszín tették át, ám ez is elég volt ahhoz, hogy kikezdje önértékelésüket, hogy diszharmónia ébredjen bennük. Lassan megtanulták utálni, sőt olykor megtagadni önmagukat, s kezdték amerikai szemmel nézni saját népüket. Közben természetesen a nemzeti büszkeség is tovább fortyogott szívükben. Így alakult ki az a különös kevercs, amelyet ma az átlagos „japán léleknek“ tekinthetünk: hol gyermeki áhítattal próbálja utánozni a nyugati ideált, hol pedig ugyancsak gyermeki duzzogással burkolózik múltjába és tradícióiba. Az USA iránti rajongása sajátosan

ambivalens: messziről csodálja mint példaképet, de ha közöl jön hozzá, riadtan menekül előle.

A mai japán ember Janus-arcot visel. Japán módra igyekszik élni, de nyugatias kellékek és díszletek között. A többség valójában nem tud mit kezdeni ezzel a lelki kettősséggel, egy kreatív kisebbség viszont éppen ebből próbál kompenzációs ideológiát gyártani. Ezek azt mondják, hogy a világon nincs még egy olyan furcsa náció, mint a japán, hiszen ez a nép egyesíti magában mindkét félteke tehetségét és erényeit. Egyszerre valósítja meg a nyugati szervezettségű és hatékonyságú gazdaságot, illetve képviseli a mélyebbnek és átfogóbb érvényűnek vélt keleti kultúrát. Csakhogy ez felületes szentencia: a japánok nem teremtettek lényegi érintkezést a két kultúrkör között. A fölszínen hánykolódnak parttól partig. Már nem igazi japánok, és valószínűleg soha nem sikerül amerikaivá válniuk sem. Identitástudatuk jelenleg kaotikus.

Vajon a vallás nem nyújthatna segítséget nekik, hogy önmagukra találjanak? Japánban háromféle hit, s ezek megannyi szektája tudhat maga mögött jelentős tömegeket. Közülük a honi eredetű sintoizmus a legősibb, amely tételes tanok és kötött szertartások nélküli, politeista természetvallás. Alapelve, hogy a sintó, vagyis „az istenek útja“ mindenén áthalad. Eszerint a világ valamennyi elemének, képződményének, tárgyának és teremtményének van jó vagy gonosz védistene, kamija: egy hegynek vagy falunak éppúgy, akár egy döngölőmozsárnak vagy egyszerű seprőnek. Tehát mindent lehet, sőt kell is tisztelni – fát, virágot, sziklát, folyót, munkaeszközöket –, mert mindegyikükben ott rejtőzik az isteni lényeg. A sintoizmus 1946-ig fönne hirdette, hogy a császári ház magától a Napistennőtől származik, ezért államvallásnak tekintették.

Az indiai eredetű buddhizmus az i.sz. VI. században, kínai és koreai közvetítéssel került Japánba, s viszonylag hamar elterjedt. Azt tanította – s tanítja ma is –, hogy a bennünket körülvevő, érzékszerveinkkel fölfogható világ nem egyéb pusztá káprázatnál. Az igazi mindenség szakadatlan körforgás: istenek, szellemek, emberek és állatok folytonos átalakulása egymás létállapotába. Mindent az örök világtörvények irányítanak. Az emberi élet nem egyszeri és véges, hanem újjászületések, reinkarnációk sorozata. A

boldogságot nem a földi lét csalóka ábrándjaiban, hanem a világ lényegének átérzésében és megértésében kell keresnünk. Tehát „a dolgok mögé“ kell látnunk, az örök világtörvényeknek kell megfelelnünk. Csak így kerülhetünk a megvilágosodás kegyelmi állapotába.

Mindez mélyen egyezik a sintoista életelvekkel is, hiszen ha nem környezetünk hétköznapi szemfényvesztéseire figyelünk, ha nem ezeket tartjuk botorul valóságnak, észre fogjuk venni a kamikat, s követhetjük útmutatásaikat. Nem véletlen tehát, hogy a buddhizmus és a sintoizmus együttélésük kezdetétől fogva természetes szövetségeseeknek tekintették egymást, s néhány kisebb, időszakos torzsalkodástól eltekintve a két vallás hívei és papjai mindig egyetértésre jutottak. Az is könnyűszerrel belátható, hogy épp e hitek a legkevésbé alkalmasak az ember identitástudatának erősítésére, hiszen még az érzékelhető világot sem tartják azonosnak önmaguk lényegével. A harmadik vallás, a kereszténység eszméit a XVI. században kezdték hirdetni Japánban a Xavéri Szent Ferenc vezetésével Portugáliából érkezett jezsuita misszionáriusok. Minthogy egyes főurakban támogatókra leltek, az új hit gyorsan terjedt, mígnem a XVII. században a Tokugava-kormányzat törvényen kívül helyezte, s intézkedésének véres és könyörtelen keresztényüldözéssel adott nyomatékot. A Krisztus-hit csak a Meidzsi-restauráció után nyert újra legalitást. Ma a japán keresztények jelentős része nem a katolikus vagy protestáns egyházak, hanem az Egyesült Államokból átszármazott különféle szekták követője, amelyek tanai szintén nem elsősorban a nemzeti identitástudat megerősödését szolgálják.

A magát modern fölfogású embernek mondó japán szereti hangoztatni, hogy ő bizony ateista, nem köti semmiféle vallási nézet és előírás. Ám ha észrevétlenül a nyomába szegődnénk, furcsa dolgokat tapasztalhatnánk. Láthatnánk, amint tapssal szólítja az isteneket egy sintoista szentély előtt elhaladva, továbbá mély meghajlással köszönti az út szélén álló buddhista szentszobrokat. Netán még azon is rajtakaphatnánk, hogy egy keresztény katedrális közelében keresztet vet. „Mindenféle istennel tanácsos jóban lenni, abból nem lehet baj!“ – tartja a régi népi mondás, s ez a naiv vallási eklektika főként a magánélet kezdő-, forduló- és végpontjának

rítusaiban nyilvánul meg. Napjainkban az átlag japán sintoista szertartások jegyében születik, keresztény pap áldásával házasodik, és buddhista imáktól kísérve hal meg. De nemcsak az egyéni világban, hanem a közélet olyan területein is találunk vallásosságra utaló reflexeket, ahol a hit eszményei helyett a célszerűség és hasznosság elvei uralkodnak: az ipar és a hivatalok szférájában. Például a gyárak, üzemek udvarán, a sokemeletes irodaépületek lapos tetején gyakran lelhetünk kis sintó-szentélyekre, s az sem ritkaság, hogy a legkorszerűbb komputervezérlésű géptermet sintoista „sámán“ szenteli föl.

A gazdaság modernizálódása, a nyugati értékszemplét mechanikus átvétele elanyagiasította, pénzközpontúvá tette az eredeti japán szellemiséget. A hajdani szokások, ünnepek és hagyományok nem megtartó, tisztító és szabályozó erőként, csupán kiüresedett társadalmi automatizmusokként élnek tovább. Némelyik már csak eleven múzeum, s kizárólag a kulturális kormányzat által rákapcsolt „financiális vastüdőnek“ köszönheti vegetálását. A Japán zászlaján izzó napkorongot valaha a dicső múlt és a szilárd tradíciók hevítették. Ez a jelképes Nap jelenleg nem a szigetország földjén kel föl, hanem attól is keletebbre: talán az óceánból, félúton Japán és Amerika között. Japán Napja ma a gazdasága, az élteti és melengeti mindennapjait, aranyozza be világhírnevét. A történelmi tapasztalat és a hagyományok ma csupán Japán Holdját jelentik, fényük gyöngé és változó. Hol szinte teljesen elenyészik, néha viszont egy kis időre fönségesen ragyog, mint a sugárzó szeptemberi telihold. Csak reménykedhetünk, hogy a jövőben mind sűrűbben köszöntenek be „holdtölték“.

Duró Győző